

SUCEAVA

Noemvrie - Decemvrie 1926

AN. I
1926

FĂT-FRUMOS

Nr. 6

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

Redactor: Leca Morariu

Eminescu

(după o fotografie din 1870–1880)

Cel mai vrednic de a fi popularizat dintre chipurile lui Eminescu! Chipul celui ce la 1883, și înainte de izbucnirea fatalei sale nenorociri, ne dădea cu *Luceafărul* culminația poeziei sale.

Editori: Leca Morariu și Bucur Orendovici

Apare tot la două luni

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

SUCEAVA, Spital

ABONAMENTUL (achitat anticipativ):

În Țară 100 lei pe an

În Străinătate 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc*) jumătatea!

CUPRINSUL :

Leca Morariu

V. Bogrea

N. N. Răutu

V. Bogrea

Th. Capidan

V. Bogrea

Al. Lambrior

V. Bogrea

Leca Morariu

V. Loicbiță

Taclale

Cântece

C. Berariu

Chiuituri

I. Șiadbei și Leca Morariu

De-ale Administrației; Bibliografie.

V. Bogrea

Sfat (versuri)

O lacrimă pentru V. Bogrea

Epigrame

Pricazma lu jimitati di uom

Epigrame

Obiceiuri din deosebite
timpuri ale anului

Epigrame

Erezia antineologistă (sfârșit)

Pace (versuri)

culese de L. M.

culese de H. Mihaiescu și D. Dan

Vorbă rea (versuri)

culese de Leca Morariu

Multe și mărunte...

*) Li se atrage însă atenția că mai sânt și reviste cari își plătesc colaboratorii!

AN. I

1926

FĂT-FRUMOS

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI FOLCLOR

REDACTOR: LECA MORARIU

Nr. 6

V. Bogrea

Orcum, ai putea rămânea uimit când vezi cât de ușor înregistrează o seamă dintre publicațiile noastre moartea lui V. Bogrea, — pe când, dimpotrivă, în alte incinte culturale, calde prinosuri de închinare stăruie cu vădită duiosie asupra eroismului asupra suferinței *lui*...

Ambiguitatea își are explicația. Căci orcât de elocvent și de convențional am recita cu toții că V. Bogrea a fost un fenomen, o minune a științei, tu biată furnică, tot nu vei ști niciodată câtu-i de mare vârful Ceahlăului. Incomensurabila știință care se închidea în omulețul cel mai schingiuit de durerile trupului, rămâne latentă, latentă chiar și 'n puținul cât ni l-a dat... Și unde-i cel ce s'ar încumăta să cântărească chiar acest atât de mult puțin!...

Dar învățatul poate fi nu numai ceea ce în oarecare măsură poate ajunge mai fiecă tovarăș al lui, ci, prin anumite haruri, care nu sânt chiar ale cărții, învățatul se poate întâmpla să fie și *om*. Iar câtu-i de om cineva, poți ajunge să știi și tu, cel mai biet dintre bieții cari fac umbră pământului. Deaceea cei ce l-au cunoscut și pe omul V. Bogrea, mai ales pe dânsul îl plâng.

Mai de plâns sânt totuși cei ce nu l-au cunoscut!... Deși el ne-a vorbit și tuturor; și din cumplitul lui martiragiu ne-a trimis d. p. o rugăciune ca aceasta:

Pământ avar,
E-așa puțin din tine 'n noi,
Și-așa curând
Ne ceri puținul înapoi —

Aşa curând
Pământ avar!

Ți-l dăm, sfințit de suferinți,
Transfigurat de vis,
De fericiri de paradis,
De prăbușiri și năzuinți,
Și sfâșieri,
Și-atât amar —
Ți-l dăm, căci tu mereu ni-l ceri
Pământ avar!...

Și fiindcă poate niciodată, nu vom fi în stare să-l plângem pe întregul V. Bogrea, să-l plângem cel puțin pe acest V. Bogrea care este și rămâne al tuturor!...

Leca Morariu

Sfat

În văi profunde
De suflet, unde
Nu pot pătrunde
Profane unde,
Vezi de-ți ascunde
Ca pe-o comoară
Ce n'o să moară
Gândul și taina.

Când moartea vine
Și dela tine
Ca dela mine
Și ori și cine
Prada reține,
Ea nu ridică
Decât ce-i pică:
Lutul și haina.

(„Neamul românesc literar“ An. I 1925–1926, Nr. 15)

V. Bogrea

O lacrimă pentru V. BOGREA

Cu Bogrea trece pe tărâmul funerar al umbrelor o lume întreagă de nădejdi și o întrupare superioară a darurilor sufletești ale neamului nostru.

Inzestrat de Dumnezeu cu o memorie fără păreche, un intelect sfredelitor și o sensibilitate, întrecând obișnuitul, Bogrea era, începând din anii primei tinereți, un complex infinit de cunoștințe precize, pe cari le mânuia cu o siguranță și agerime

uimitoare. Pentru mulți dintre noi, cei din generația intermediară aceleia a lui și celei post-belice, în lașii anilor noștri de învățatură dibuitoare, îndrumările bibliografice în orice problemă filologică, istorică, literară, clasică sau modernă, erau comori fără de preț, din cari sufletul ni s'a hrănit multă vreme, cu pioasă recunoștință față de învățatul ce ni le dădea.

În mijlocul lumii noastre frivole, pe care materialismul cras al acestor triste zile amenință s'o înghiță, Bogrea a fost un visător, un solitar, un om al gândului bogat și înalt, un humanist rătăcit pe cărarea întortochiată a actualității utilitariste până la abrutizare. Astfel, nu putea fi decât un izolat.

Și totuș, ce nu putea fi, dacă ar fi voit? Să nu fi avut acel prețios spirit de autocritică, acea sfiiciune a omului înalt-înzestrat cu putere sufletească, acea sensibilitate, chinuitor-vibratorie pentru el, acea încredere în propriile-i puteri, caracteristică învățatului adevărat—ar fi scris vrute și nevrute, și-ar fi făcut reclamă singur pentru orice rând scris, ar fi dat singur importanță de sentință oraculară oricărui gând banal, și într'o lume ca a noastră, ar fi atins culmile pe cari stau cocoțați mulți dintre nevrednicii cari l-au ignorat și l-au urît.

Dar Bogrea a crezut totdeauna că puterile sufletești nu pot fi o marfă, vânzarea căreia să mijlocească anumite prețuite ascensiuni. Sufletul își găsește plata numai în sporirea continuă a bogățiilor sale, în răspândirea fără gând ascuns a lor și acest lucru l-a făcut Bogrea prin scris,—puțin, dar prețos,—și'n graiul său fermecător și'naripat.

E drept: Bogrea a scris puțin. Pentru cei ce l-au cunoscut, lucrul nu-i de mirare. În scrisul său, însă, de orice fel: filologie, istorie, folclor, felurite polemici, e atâta vioiciune și vigoare, atâta precizie în cel mai mic amănunt, atâta bogăție informativă, dominate toate de o sensibilitate particulară, încât o pagină a sa e mai mult decât știință pură: e artă îmbinată cu bogată și minunată știință.

Tăindu-i firul vieții la 44 de ani, nemiloasa Parcă ne-a răpit atâtea posibilități, pe cari viitorul le ascundea în ființa pământească a lui Bogrea, așa de mic și șubred trupește, așa de mare și viguros ca suflet. Astfel, nu ne-a putut da opera sa de sinteză filologico-istorică, la care, cu drept cuvânt, ne așteptam. În preajma jumătății de veac, cătră care vârstă sa mergea, cu o sănătate mai puțin zdruncinată, Bogrea ne-ar fi dat-o de sigur.

Putea să fie un monument—de cărturărie românească, între puținele pe cari le avem, strălucit și durabil. Și părerile noastre de rău sunt nesfârșite, pentru că *nimeni* nu ne poate da ceea ce era în stare să facă el, nici azi nici mâine.

Așa, în zi de melancolică toamnă, printre frunze ce se scutură, îngălbenite, ostenitul său trup mărunț, coboară în criptă de mormânt. Totuși, pentru cei ce cred în suprema realitate a sufletului, un fapt neîndoios: atâta energie sufletească, zi cu zi sporită, nu se poate pierde ci se valorifică undeva în Cosmos, ca o lumină pururea vie. Va mai fi dat acestui neam să se întrupeze lumina aceea în cineva, aici, sau alte meleaguri ale pământului vor avea acest noroc? Cine ar putea-o ști, când, inexorabil, *ventus flat ubi vult?*

N. N. Răutu

Epigrame

Tanscendentalism literar

În lună, 'n Sirius, în alte
Planete, vă citesc extatici,
Nu proști ca noi, ci minți înalte
De... Sirieni și de... lunatici.

* * *

Reflecție burgheză

Am cartea lor, frumos legată;
Dar, când cetesc, de multe ori
Mă'ntreb, de nu era mai bine,
Să-i fi legat pe autori.

(„Neam. rom. lit.” An. I 1925—1926, Nr. 11)

V. Bogrea

Pricazma lu jimitati di uom

(în dialect mæglæn)

Ună-uară rau trei fraț; unu ra jimitati di uom, ara țel'a lanțil' rau antrez. Uzoat au țel'a trei fraț că vut-au ăn un loc trei feati. Țel'a trei ficior chinisiră să si ducă să li lea. Ați ca am-

nară, amnară, țel'a doi fraț nu la vreau țela ți ra jimitati di uom. Țel'a doil' la zăligară di un arburigros și el' lăgară, lăgară coat puteau.

Țela jimitati di uom ca trăgăi, trăgăi, la scoasi arburli, aț lăgoà și la dusi casă. Ca la dusi casă, mumă-sa al' zisi: „ți la duț ua țişta arburli?“ Ara iel' al' zisi: „să mănancă iezil“.

Ați napcunta țela ficioru lăgoà, lăgoà și al' junsi el'; ați el' la zăligară di ună peștiri și ară lăgară lăgară și flară un văcar. Țela văcaru la zisi: „iundi va duțit bra?“ Ară țel'a al' zisiră: „uzoam că vut-au niști feati ăn un loc di na duțim să li loam“. Ară văcaru la zisi: „acu puteț să măncați sfaca căti ună căldari di carni, iț vredniț; ară cu nu puteț să măncaț, nu iț vredniț“. Și țel'a ficioril' zisiră: „belchi putem“.

Văcaru ca drubì doau căldoar, iel' nu putură să li mănancă. Tunțea iel' la zisi: „voi nu iț vredniț, tucu nu va duțit“. Țel'a frațil' zisiră: „acu, s-na duțim“.

Țela jimitati di uom cari ra ligat di peștiri, ca trăgăi, trăgăi,

Aromâncă din comuna Pădă (după Th. Capidan, Românii Nomazi 1926)

rau scoasi peștiria, ați au dusi casă și mumă-sa ară l antribat au: „ți au duț, bra miluli, țeastă peștiri?“ Țela jimitati di uom zis-au: „iezil' să-ș joacă an iarnă“. Și ara lăgoà, lăgoà țela jimitati di uom, ați la floà văcaru și văcaru al' zisi: „iundi ti duț?“ Țela al' zisi: „amì mi duc lângă niști feati să li leau“. Și țela văcaru al' zisi: „stoi să-ț drubes ună căldari di carni; acu poț să u mananț ieș vrednic; ară cu nu-u poț mănncari, nu ieș vrednic“. Ați al'

drubî ună căldari şi ieŭ au măncoà şi au măncoà şi lu ŭel'a lanŭil'. Tunŭea văcaru al' zisi: „trazi, trazi, ieş vrednic“.

Ŭel'a doil' fraŭ amnară, amnară, flară doau ceşmi: cola vea şi ună casă iundi rau ŭeali featili ŭi li ubideau.

Ŭeali featili rau lu ună samuvilă şi al' zisiră la mumă-sa: „mamu, eŭ să vez ŭişta ficioril' di iundi si bea apu, di la matniŭa ili di la bistra ceşma“. Vini samuvila şi ŭel'a ficioril' biură di la bistra ceşma. Şi ca antrară ân poartă, cola vea un mer şi ŭel'a ficioril' rupŭiră căti ună meară şi si dusiră pri pulată. Cola ra samuvila şi zisi la ŭel'a ficioril': „culcaŭ-va uneac că iŭ umăroaŭ“. Aŭi el' si culcară şi ca zădurmiră samuvila al' angl'itoà şimidol'.

Ŭela ficioru ŭi ra jimitati di uom lăgoà, lagoà, aŭi li floa ŭeali doauli ceşmi, aŭi ŭeali featili al' zisiră la mumă-sa: „mamu, eŭ să vez di la cari ceşmă să bea“. Ŭela jimitati di uom biu di la matniŭa ceşma, aŭi si dusi şi antroà ân poartă, la floa şi ieŭ meru, la rupŭi la doil' fraŭ căti ună meară şi la ieŭ ună, si dusi şi ieŭ pri pulată, zăşizu uneac şi ŭea samuvila al' zisi: „culcă-ti că ieş umăroaŭ“. Ŭela jimitati di uom vea un cuŭitaş; aŭi si culcoà, bun ma nu durmi, saldi mijă.

Ŭea samuvilă feasi s-la smucnească. Ŭela jimitati di uomu la scoasi cuŭitaşu, au despicoà şi al' floa ŭel'a doil' fraŭ ân nuntru; rau morŭ. Ieŭ al' ciucni cu ŭeali meari ân frunti şi el' anghiară. Aŭi aş li lară ŭeali featili şi aş fuziră casă, şi io fuzli di cola.

(Din *Meglenoromânii II. Literatura populară la Meglenoromâni*; în curs de apariŭie)

Povestea lui jumătate de om (Traducere)

Odată erau trei fraŭi; unul era jumătate de om, iar ceilalŭi erau întregi. Cei trei fraŭi auziseră că într'un loc se află trei fete. Porniră la drum să se ducă să le ia. Umblând pe drum, doi dintr'inşii nu mai vroiră să fie cu ei şi fratele care era jumătate de om. Deaceea îl legară bine de un arbore gros şi plecară alergând cât puteau.

Fratele care era jumătate de om se opinti odată bine şi scoase din pământ arborele de care era legat şi-l duse acasă. După ce-l duse acasă, mamă-sa îi zise: „Ce-mi aduci arborele acesta aici?“ Iar el îi zise: „Să mănânce iezii“.

După aceea din nou se puse să alerge și-i ajunse pe ceilalți frați. Aceștia iarăși îl legară și din nou se puseră să alerge până ce dădură de un văcar. Văcarul cela le zise: „Unde vă duceți?” Iar ei îi răspunseră: „Am auzit că într'un loc se află trei fete și ne ducem să le luăm”. Atunci văcarul le spuse: „dacă fiecare din voi poate să mănânce câte o căldare de carne, atunci sânteți vrednici să le luați, de nu, nu sânteți vrednici”. Și băieții ziseră: „Poate că putem”.

Văcarul ducă pentru două căldări carne și ei nu putură să le mănânce. Atunci el le zise: „Voi nu sânteți vrednici, așadar nu vă mai duceți”. Frații răspunseră: „Nu face nimic, noi o să mergem”.

Celalalt frate — jumătate de om — care era legat de peșteră se opinti din nou și scoase peștera din pământ; o duse acasă și mamă-sa iarăși îl întrebă: „La ce mi aduci, dragul meu, această peșteră?” Jumătate de om îi răspunse: „Ca să joace iezi într'insa în timpul iernii”. După aceea el a început să alerge din nou până când a dat de văcar, care îi zise: „unde te duci?” Acesta îi răspunse: „Ia mă duc pe la niște fete ca să le iau”. Și văcarul acela îi zise: „Stăi să-ți duc o căldare cu carne; dacă poți s'o mănânci, ești vrednic, iar dacă nu poți, nu ești vrednic”. Îndată el îi ducă o căldare și jumătate de om o mănă împreună cu căldarea de carne a celorlalți frați. Atunci văcarul îi zise: „Du-te, du-te, ești vrednic”.

Ceilalți doi frați umblară, umblară până ce găsiră două fântâni; acolo era și o casă în care se aflau fetele pe care le căutau.

Fetele acelea erau ale unei samovile (zmeoaice). Ele îi ziseră mamei lor: „Mamă, vino să-i vezi pe băieții aceștia de unde o să ia apă, de la fântâna turbure sau de la cea limpede”. Veni samovila și băieții băură de la fântâna limpede. Și după ce intrară în poartă, în curte era un măr; ei rupseră câte un măr și intrară în palat. Aici se afla samovila. Ea le zise băieților: „Culcați-vă puțin că sânteți osteniți”. Ei se culcară și cum adormiră samovila îi înghiți pe amândoi.

Băiatul jumătate de om alergă mai departe și găsi cele două fântâni. Fetele cum îl văzură spuseră din nou mamei lor: „mamo, vino să vezi din care fântână o să bea apă”. Jumătate de om bău din fântâna turbure; după aceea intră în poartă, unde găsi și el mărul; rupse câte un măr pentru frații lui, și unul

pentru el, întră și el în palat, se așează puțin și samovila îi zise: „Culcă-te căci ești obosit“. Jumătate de om avea un cuțitaș; se culcă, dar nu adormi, ci numai își închise ochii.

Samovila aceea încercă să-l smucească. Dar jumătate de om scoase cuțitașul și o spintecă. În pânțelece îi află pe cei doi frați, care erau morți. El îi ciocni puțin în frunte cu merele și ei înviară. După aceea își luară fetele și plecară acasă, și eu plecai de acolo.

Th. Capidan

Epigrame

Unui prolix

Poți spune o idee nouă
În patru versuri ori în două,
Mai bine ca în kilometri
De impecabili hexametri.

* * *

Cum e Turcul...

Ingratitudinea-i e neagră
Și, evident, la ceruri țipă;
Dar credeți că e mult mai albă
A protectorului aripă?

* * *

Unui generos

Ești generos de speța celor
Ce'tind Ceahlăului umbrela
De ploaie și oferă gîngăș
Pe iarnă, soarelui flanela.

(„Societatea de mâine“ An. III 1926, 18)

V. Bogrea

Obiceiuri din deosebite timpuri ale anului

(Pagini inedite de A. Lambrior 1846 – 1883)

(Sfârșit)

Cea mai frumoasă zi de primăvară în viața Românilor este
întăi maiu și se numește *arminden*, care însemnează slavonește:

ziua sfântului Irimia. În această zi iese cu toții la câmp ori în grădină, unde mănâncă pe iarbă verde un miel fript și beau un fel de vin amar numit pelin, iară la brâu pun o buruiănă care se cheamă asemenea pelin. Ziua aceasta clocotesc grădinile și viile de chiute, de cântări din gură și musică. Orașenii care n'au eșit încă din târg până în această zi sânt cu luare aminte să vadă din care parte-i va cânta cucul, căci de-i va cânta în față înseamnă că are să-i meargă bine peste an, asemenea de-i va cânta în dreapta, iar de-i va cânta din stânga, rău de dânsul. Această proorocie țăranii au făcut-o mai înainte de întâi mai. Ei mai au și alte eresuri tot primăvara când vin păsările călătoare, căci de vede numai una sau nepăreche însemnează că va fi singur peste an, iar de vede două sau păreche și de este holteiu sau fată însemnează că se va căsători peste an și va fi în petrecere cu mai mulți. Între păsările călătoare se înseamnă rândunelele și cocostârcii, care vin primăvara și se duc după Pintillii călătorul toamna. Ele își fac cuibul supt streșine și pe acopere-mântul casei și nimine din casă, nici chiar copiii cei nebunatici, nu îndrăznesc să le strice cuiburile ori să umble la ouăle lui. Despre cocostârci se crede că de i se va strica cuibul, aduce un cărbune în cioc și dă foc casei; iară rândunica este socotită ca o pasăre sfântă și stricarea cuibului ei de un păcat ca și acelea pe care le oprește religia. Tot primăvara în cășlegile de după Paști este o *sâmbătă* ce se numește Moșii și se socotește ca zi a morților. Gospodarii se duc la târg, cumpără cofe și cofițe ulcele, sticle, străchini și linguri și apoi Sâmbătă dimineața împodobesc cofele și ulcelele cu flori, le umplu cu apă rece și le lipesc câte o lumânărică de ceară, aprinsă și le dau de sufletul morților; iară străchinile le umplu cu lapte fiert cu tocmagi. Apoi întind masă mare și cei de gazdă slujesc la masă, aduc bucate și toarnă vin repetuind neconținut „să fie de sufletul morților“, iar cei ce primesc răspund cu vorba „*bogdaprosti*“.

Vara, când începeau sămănăturile a se coace, era mai de mult următorul obicei: fetele țăranilor se adunau toate la un loc de prin satele apropiate și se alegeau pe cea mai frumoasă dintre dânsule careia-i puneau numele *Drăgaica*. Apoi, împodobind-o cu o cunună de spini împletite, cu cheile dela șuri în mână, cu mâinile întinse și legate cu basmale în chip de aripi ca și când ar sbura, mergeau prin țărini cântând și săltând împreună cu toatele. Toate fetele de țară se străduiau cu mare po-

tă să ajungă *Drăgaice*, măcar că se credea că aceia ce se face *Drăgaică* nu poate să se mărite până după trei ani. Astăzi nu se mai fac asemenea ceremonii cu toate că numele de *drăgaica* a rămas, însemnând un fel de joc neobicinuit. Tot în vremile mai vechi mai era și alt obicei: Vara când se întâmpla secetă cu primejdii pentru sămănături, atunci îmbrăcau țăranii câte o copilă mai tânără de 10 ani în cămașă de frunză de copaci și de burueni și cu toate celelalte copile și copii de vârsta ei umblau jucând și cântând. Și cum sosiau la fiește care casă obișnuiau babele să le toarne pe cap apă rece. Iară cuvintele pe care le cântau ele erau mai întru acest chip: „*Papalugo* (așa ziceau copilei celeia cu cămașă de frunze) sui-te la ceriu și deschide porțile sale și ne trimite ploaie de sus ca să crească grâul, popușoiul, malaiul și altele“. Acum când nu plouă la timp țăranii prepun că ar fi legat ploile cărămidarii care au nevoie de săcetă și de aceia numai decât se găsește câte o babă, care prin vrăjitorie să le deslege.

Anul se sfârșește cu sărbătorile dela Crăciun, care, ca și Paștele și Sfântul Vasile sânt zile mari în viața Românilor. Spre ziua de Crăciun umblă băeții pe la ferești cântând „florile d'albei“ prin care cântare se vestește nașterea lui Hristos. Iară în ziua de Crăciun, era în vremile bătrâne un joc numit *Turca* care se făcea în chipul următor; flăcăii îmbrăcau pe unul dintre dâșii cu un sac de pânză la care legau un cap de bou și apoi unul dintre ei încăleca pe dânsul, însă așa îmbrăcat ca și când ar fi fost ghebos și astfel îl purtau pe la toate casele și pe drumuri cu jocuri și cu cântece. Acum asemenea joc nu se mai obicinuește dar din ziua de Crăciun încep băeții a umbla cu steaua pe care este zugrăvită nașterea lui Hristos. Pentru acest scop ei se întovărășesc câte doi sau trei și fac de mai înaiute stea, învață ori repetuesc cântările, pe care intrând în case le cântă cu un glas particular ce nu seamănă nici cu cel de b'serică nici cu al cântecelor de lume. După o datină obștească între Români, mai în toate țările române este un fel de *colindă* ce înfățișază ca pe teatru întâmplările nașterii lui Hristos. Flăcăoandri în cete de câte 7, 8 și chiar până la 15 inși, îmbrăcați în veșminte ca din vechime și cu coifuri mari de hârtie în cap, intră prin case și cântă versuri, în care Irod-împărat joacă un rol însemnat. Ei sânt încinși cu săbii și unul dintre dâșii se unge cu negru pe obraz și se numește *arap*. Mai de mult era obiceiul ca irozii, ca uniă

ce înfătoşau pe protivnicii lui Isus, dacă întâlneau o stea o tăiau cu săbiile; astăzi asemenea lucruri nu se mai întâmplă dar băieţii cu steaua tot se tem de irozi şi fug din calea lor. Irozii țin din ziua de Crăciun şi până după Bobotează. În Transilvania, în ajunul Crăciunului, băieţii umblă din casă în casă câte cinci—şase cântând „naşterea ta Hristoase, etc“. Iar flăcăii însoţiţi de lăutari, merg pe la casele unde sânt fete mari şi puindu-se pe joc în ogradă, îndeamnă pe fata de casă la joc; atunci se adună şi fetele dela vecini şi fac hora mai mare şi așa flăcăii colindă toată noaptea pe la casele pe unde sânt fete. Dar pe când unii flăcăi joacă în horă sfărmandu-şi călcăile cismelor prin bulgări, alții țin pe părinți de vorbă în casă; iar alții caută pe din dos şi găsind carul, îl desfac şi-l pun pe casă.

A. Lambrior

Epigrame

Unui traducător al lui Plaut

(dela Râmnicul-Vâlci)

Ca preambul la tălmăcire,
Ai scris..., — un termen propriu caut
Şi nu găsesc decât acesta:
O comedie *despre* Plaut.

* * *

Aceluiaş

De-a fost ursit să se înece
În Râmnic, ar fi meritat
Un om ca Plaut, s'aibă parte
Măcar de unul mai... Sărat.

(„Societatea de mâine“ An. III 1926, 18)

V. Bogrea

Țrezia antineologistă

(Sfârșit)

De obicei aberația antineologistă, se eschivează din fața unei mai riguroase răspunderi, cu această vagă, foarte vagă frază a lui Nichifor Crainic d. p. (în articolul *Neologismul* „Luceafărul“ An. XIV 1919, 430): Neologismul „nu e îndreptățit decât atunci când nu se poate înlocui.“

Dar marea chestiune e: *Când poate fi înlocuit neologismul?*

Să zicem că Maiorescu, în articolul *Neologisme* (1881), se străduia să ne răspundă și la această întrebare, atunci când ne croia ad-hoc următoarele „patru regule” (v. *Critice* II, ed. 1908, 164):

1. „Acolo, unde pe lângă cuvântul slavon există în limba românească populară un cuvânt curat român, cuvântul slavon trebuie să fie îndepărtat și cuvântul român păstrat.” (v. *Critice* II, ed. 1908, 164);

2. „Acolo, unde avem în limba noastră obișnuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie să introducem altul neologism. Vom zice dar *împrejurare* și niciodată *cercustanță* sau *circonstanță*; *binecuvântare* și nu *benedicțiune* etc.” (v. *Critice* II, ed. 1908, 165);

3. „Acolo unde astăzi lipsește în limbă un cuvânt, iar idea trebuie neapărat introdusă, vom primi cuvântul întrebuițat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză. (Nu vorbim de terminii tehnici).” (v. *Critice* II, ed. 1908, 168);

4. „Depărtarea tuturor cuvintelor slavone din limba română și înlocuirea lor cu neologisme ar fi o greșală și este cu neputință.” (v. *Critice* II, ed. 1908, 170).

O paranteză acum, pentru valorificarea acestor „patru regule” în cari Maiorescu vrea să cuprindă „principiile neologismelor” (v. *Critice* II, ed. 1908, 164).

„Legea” 1 și 4 nu ne mai privește azi de loc, fiindcă pentru noi nu mai există cuvinte „slavone” în limba românească!

O paranteză a parantezei: E totuși însă vrednic de reținut faptul că vrând-nevrând chiar și Academia Română mai patro-nează¹⁾ până'n zilele noastre această învechită tradiție de puris-

¹⁾ Și va fi fost binevenită pentru veștețirea aberației antislavoniste, cumințea povață pe care la 1905 regele Carol o dădea în aceeași Academie Română „având mai ales în vedere culegerea și păstrarea acestor cuvinte vechi, cari — deși obârșia lor este slavonă, grecească ori turcească — alcătuiesc originalitatea și bogăția limbii.” (vezi A. V. Gîdei, *Cuvântările M. S. Regelui cu privire la limba românească*, 1906, 34). Deși regele Carol ajunge și el în strâmtul făgaș al antineologismului: „Dorința mea era ca Academia să scape aceste odore amenințate a cădea în uitare, redându-le locul la care au drept, și să puie o stavilă la acest val de nepăsare pentru graiul bătrânesc, stârpind tot odată buruienile neologismului care înăbușe limba strămoșească.” (ibid. 34—35). Și iarăși, pe aceeași ieftină strună: „Mult mai de temut sânt aceste neologisme sterpe, cu formă și înțeles pocite, cari nu aduc nici o idee nouă, ci izgonesc numai cuvinte curat românești, spre a le înlocui cu altele străine, cu înțeles absolut identic, ca spre pildă: *avansare* în loc de *înainteare*, *voiaj* în loc de *călătorie*” (ibid. 35).

romanie, cu dispozițiile premiului Dr. C. Păcuraru - Bianu cari — ce-i drept, în spiritul dispozițiilor „din testamentul donatorului” — își menesc premiul mai ales pentru o operă scrisă „în limba română cea mai curată, adică astfel ca cuvintele de origine maghiară, turcă, slavă, greacă, introduse pe orice cale în limba noastră, să fie cu totul neglijate și înlocuite cu cuvintele sinonime de viță latină, ce se vor afla în dicționarul limbii române sau în gura poporului român de pretutindeni” ...

Ba acest prea prelungit ecou al ardelenismului merită să fie cunoscut în toată rugina „convervatismului” său, când vrea să ne mai dădăcească cu povețe ca d'alde acestea: „Ușurința cu care poporul român mărginaș s'a amestecat cu neamuri străine, asimilează în mod progresiv cuvinte străine, până ce în urmă își părește cu totul limba națională, m'a convins că fenomenul de maghiarizare și rutenizare este sprijinit de curentul nostru literar și didactic poporanist, care introduce în limbă toate amestecăturile poporului nepregătit îndeajuns pentru rezistența națională, pe de altă parte desgroparea de către scriitori a cuvintelor de origine străină de prin *chrisoave* și *ceasloave* scrise pe timpuri de tristă memorie națională, de către străini abia romanizați, sau de Români cu cultură cu totul străină, sub cuvânt că ar fi vorbe arhaice înlocuind unele cuvinte adevărat românești de viță latină, precum și acelea pe care cultura ne-a îndreptățit a le adopta din limbile surori neolatine pentru nuanțarea ideilor noastre, o consider ca un fenomen de desnaționalizare pe cale literară și didactică.” — Și: „Pentru aceste motive scriitorii noștri făptuesc o crimă națioanaia, când cu nepăsare sau din neștiință primesc și cultivă în limbă cuvinte de origine străină în detrimentul celor de viță latină, stricând prin aceasta nu numai caracterul neolatin al ei, ci și sonoritatea ei, superioară celorlalte limbi, cari o profanează cu barbarismele lor.”

Sărmană naivitate unde, o fi fost sănătoasa minte moldovenească a lui Alecu Rusu să-ți răspundă, ție și chiar și lui Titu Maiorescu¹⁾ (cu articolul *Cugetări*, din leatul 1855!!) așa cum ți se cade, adecă: „lăsați-ne să lucrăm în voia sa limbușoara asta turcită, greacă, ungurită, slavonită și ce a mai fi, ce o înțălegem toți, și vom ajunge și noi de când în când a naște câte un clă-

¹⁾ Superioritatea criticii lui Al. Rusu față de cea a lui T. Maiorescu o semnalează și G. Ibrăileanu în *Spiritul critic în cultura românească* (vezi d. p. ed. a 2-a, 1922, 66 și 89).

*Vezi Cum se zice G. Bogdan-Druica
în Conv. Lit. 1901,*

sicișor.“¹⁾ (Al. Russo(sic), *Scrieri* ed. Acad. Rom. 1908, 83) — Și iarăși acelaș Al. Rusu: „Scoate din limba românească ramurile străine..., unde e limba..., unde e originalitatea ei?... Ori ce vom face, mirosul slavonesc are să rămâie;... slavonismul nu ne va lepăda și el zice ca Domnul Moldovei: — Dacă voi nu mă vreți pe mine, eu vă vreau pe voi.“ (ibid. 89 și 90).

Închid paranteza parantezei.

Cele 2 „legi“ antislavoniste ale lui Maiorescu, constituiesc deci pentru convingerea noastră doar simple anacronisme, ca să nu le mai zicem *aberații*. „Legea“ Nr. 3 apoi e aproape superfluă, de firească ce-i. Iar față de „legea“ a 2 a avem, cu dovezile ce le înșirăm mai jos, toată rezerva. Închid acum și paranteza.

Stăm deci încă mereu în fața întrebării: *Când poate fi înlocuit neologismul?* Și cari or fi fiind neologismele cele „de prisos“ cum le zice T. Maiorescu, sau I. Gorun (vezi *Știi românește?* 1911, 30–31: „Am putea . . . să împărțim neologismele . . . în: cuvinte necesare pentru noțiuni sau nuanțe ce nu-și găsesc exprimarea în vechea limbă românească, istorică și populară, — în cuvinte de prisos, pe cari timpul se va însărcina să le curețe din limbă, cum se spulberă în vânt tot ce e pleavă,— și . . . în cuvinte cari pot stărui alături de alte mai vechi . . .“)?

Puțină analiză deci! E aproape de mintea orcuî răspunsul: De prisos e neologismul care nu aduce nici un aport de nou cuprins noțional, de nouă nuanță. Va să zică: de prisos ar fi neologismul perfect congruent cu cuvântul de băștină. Dar care o fi fiind neologismul desăvârșit congruent, desăvârșit sinonim cu neoașul element băștinăș? Și, peste tot, există ele oare sinonime, atât de sinonime, încât un element să-l poată face absolut prisoselnic pe celalalt? Și n'o fi fiind oare nici o altă, cel puțin infim de mică nuanță în sinonimul paralel? Dar, să admitem ipoteza că totuși dăm de această perfectă congruență sinonimică. Rămânea-vor cele două sinonime întotdeauna perfect congruente? Mă îndoiesc! Și mă îndoiesc pentru motivul că cuvântul nu viază numai singur și izolat, ci mai ales în frază, înălțuit de celelalte cuvinte cari îi dau importanța (înțelesul). Pildă: Verbul *bat*, singur și izolat, ce-ți poate spune? Dar: *bate vântul*; *de ce bate cânele?*; *de ce-și bate cânele?*; *nu-mi bate capul*; *bate câmpii*; *nu-ți bate joc*; *pușca asta bate bine* — un întreg registru de *idei*! Pot apoi

¹⁾ Viociunea lui Al. Rusu vrea să zică: „.... un scriitor clasic.“

spune sau zice: am să te spun la mama, dar nu mai pot zice sau spune: am să te zic la mama!

Unde deci sânt limitele sinonimității și unde începutul excluderii cutărui element de limbă prin sinonimul său?

Insistăm deci cu analiza. Ne prindem d. p. să cântărim o pereche de sinonime și-l punem la cântar *băstinașul* cuvânt *greutate* alături de neologicul *dificultate*. Constați că în adevăr nu-i cea mare *greutate* (= dificultate) ca să-l înlocuiești neologismul *dificultate* cu mai vechiul *greutate*. Vechiul *greutate* poate deci în adevăr avea înțelesul complex abstract al neologismului *dificultate*. Dar în fața altui cântar te surprinzi deodată că cuvântul *greutate* prinde a înclina cătră concrețiune... și poți vorbi de *greutatea cutărui bou la cântar* (*greutatea nu dificultatea bou-lui*)! Și când, în sfârșit, ca să cântărești definitiv greutatea acestui bou mai adaugi la cântarul zecimal și cutare *greutate de fier* (masele de fier uzitate la cântar) atunci constați că cuvântul *greutate* a devenit chiar deabinele concret. Pas acum de mai pune și *dificultatea* la cântar! Neologismul *dificultate* are deci un mai limitat, și deci un mai precis conturat înțeles, pe când *greutatea*, ca de obicei orce cuvânt mai vechiu, prin mai multa sa circulație a dobândit mai multe înțelesuri și — iarăși ca de obicei cuvintele mai vechi — înclină cătră concrețiune, neologismul limitându-se mai mult asupra noționării abstracte. Acelaș fenomen în alte pilde. Cutare bărbat *despărțit* de cutare femeie nu e pe atâta de *despărțit* ca atunci când ar fi *divorțat* de ea, fiindcă hărbatul *despărțit* poate fi și *divorțat*, dar mai poate fi *despărțit* de d-nei numai printr'un simplu perete de otel... Un boboc de găscă *însemnat* cu un benghiu de cerneală vânăta în cucuiul capului, e un simplu coboc *însemnat*, fără a fi un boboc *important*, și totuși, într'un anumit litigiu, lucrul ăsta ar putea fi *vajnic* (= important), dar vremea din celebrul *Han al lui Mânjoală* poate fi *vajnică* („În adevăr, era o vreme vajnică... Focurile chirigiilor se stinseseră;... pe când pe sus prin văzduh urla vântul nebun.“ Caragiale, *La hanul lui Mânjoală*), fără a fi prea *importantă*! Etc.

Neologismul are deci acest defect-calitate de a fi mai sărac în accepțiuni, de a spune deci „mai puțin“, dar cu atât mai precis. Și pentrucă graiul are nevoie și de precizie (și de cât de multă precizie are nevoie graiul telegrafic și abstract al intelectualului, odată ce a coborât din graiul - imagine al țaranu-

lui, din carul - cu - boi al acestui graiu — care încet¹⁾ cumu-i are răgaz să vadă atâta imagine!) — neologismul răzbate, și răzbate chiar împotriva voinței cutărui critic sau filolog sau scriitor!

O paranteză. Să nu-mi riposteze cineva cu faptul preconizat mai sus, că cuvântul nu prea viază izolat, ci mai ales în înlănțuirea frazei și că, prin urmare, *greutate*, *despărțit*, *însemnat*, în frază e tot atât de precis lămurit ca și *dificultate*, *divorțat*, *important*. De sigur! De lămurit o fi fiind el tot atât de lămurit, dar nu e poate tot atât de repede lămurit ca paralela neologică. Fraza cu *despărțit*, *însemnat* nu e, poate, tot atât de telegrafică pentru percepția mea, ca fraza cu paralelele neologice. Pildă: *Un loc însemnat* nu e atât de precis lămurit ca *un loc important*, locul *însemnat* putând fi însemnat d. p. numai cu câțiva țărâși de hotărnicire, pe când locul *important*, chiar din capul locului nu poate fi decât numai și numai: *important*! Închid paranteza.

Iată deci unul (deocamdată unul!) din motivele pentru care *graiul viu* își asimilează neologismele: Precizia! Și... iată unul din motivele care ne determină să nu-l putem aproba d. p. pe d-l Sextil Pușcariu când d-sa (în *Dacoromania* I 440–441), oprindu-se în fața manualelor Aurel Rășcanu, *Dicționar tehnic german-român*, Cernăuți 1920 și Dr. Virgil Ciobanu, *Terminologia medico-legală*, Cluj 1920—regretă că acești „autori nu caută să înlocuiască terminologia aproape exclusiv și abuziv neologică cu termeni românești“. Și continuă d-l Pușcariu: „Va trebui de aci înainte munca intensivă a câtorva generații de profesori cu respectul limbei materne, ca să înlocuiască treptat... neologismele introduse fără nici o critică și adesea fără selecțiune de înaintașii noștri...“ (Moldoveanu Al. Russu ed. cit. 90 ar răspunde: „După socotința me, rolul adevăraților învățați ce se vor îndeletnici cu filologia, va fi să se mărginească în definiția rînduielilor limbii, statornicia sintacsei și a ortografiei; iar alcătuirea, întrebuințarea, iscodirea sau dipartarea cuvintelor trebui să rămâie proprietatea urechii, a bunei judecăți a scriitorilor“). Și nu-l putem aproba pe d-l Pușcariu, fiindcă d. p. altceva e *manivela* și *pedalul* și altceva *mânerul* și *tălpiciul* (*tălchiciul*)! Simplul cuvânt *manivelă* mi-a definit și precizat, dintr'o singură audiție

¹⁾ Încet, și totuși uneori atât de spornic!

atâtea aspecte cari sânt numai ale *manivelei* și nu vor fi niciodată ale *mânerului*! Iarăși și iarăși deci: Precizia (și tahi-percepția), ¹⁾

Și iată deci unul din motivele cari ne determină să nu putem fi nici de partea d-lui I. Gorun când d-sa (*Știi românește?* 1911, 30) se întreabă: „Intrebarea e, *îmbogățim* limba cu cuvintele pe cari pretindem să le adăugăm la dicționarul ei? Și întrebarea nu e de prisos, căci știm cu toții că se întrebuințează astăzi... numeroase cuvinte de curând sau chiar mai de mult împrumutate fără nici o trebuință bine simțită din limbele înrudite, neolatine, și cu deosebire din cea franțuzească“.

Răspundem! Chestiunea se prezintă cu totul altfel. Mai întâi s'o slăbim cu presupunția că noi am fi fiind cei ce *adăugăm* sau *împrumutăm* cuvinte. Nu *noi* sântem adăugătorii și mi-luitorii limbii! Sub imperiul uriașei vitalități care se cheamă *grai viu*, nu sântem decât simple organe executive și cuvântul „nou“ ni se ițește în graiu în chip aproape inconștient pentru noi, în chip aproape independent de noi. De altfel ar fi aici locul să medităm puțin asupra spuselor Moldoveanului nostru Alecu Rusu, care mai zice: „Adevărat, nevoile nouă cer mijloace nouă, și ideile nouă au trebuință de cuvinte nouă, dar nevoea trebuie să dea la iveală, să le creeze și să le împământenească. Să fim siguri că unde ne-a trebui un cuvânt, nevoea îl va iscodi, nu după s'istema cutăruia sau a cutăruia, dar după logica limbii, pe care nu o fac învățații nici lexicioanele.“ (ed. cit. 37); și: „sunetul și forma până și noima, adică sufletul cuvintelor, este dreptul scriitorilor și al(l) neamului, marele plămăditor de limbi și de cuvinte, iar nu al(l) gramaticilor, ce sânt numai arhiviști.“ (ed. cit. 53); și: „Caprițul, împrejurările vieții unui popor, nasc limbile și cuvintele; cu precizie matematică nu se îngrădește limba și inima.“ (ed. cit. 57)!....

Și-i răspundem acum lămurit d-lui I. Gorun că chiar cu o *foarte bine simțită trebuință* vor fi fiind făcute de însași pulsația vie a graiului, aceste împrumuturi! Și vajnica chestiune e să știi descoperi această bine simțită trebuință și să nu te pripești d p. (exemplificarea aceasta nu-l privește chiar pe d-l Gorun) de a condamna neologismul *puritate* ivit alături de neașul *curățenie*,

¹⁾ Despre acest capitol al *tahi-percepției*, în care rolul covârșitor îl deține topica (fraza: „nu-l împiedecă însă de a vinde niște părți din Oncești și Șotânga Bălăcenilor“, N. Iorga, *Ist. lit. rom.* XVIII, I 201—dintr'o singură auditiie, nu e tot atât de lămurită ca aceeași frază, cu inversiunea de topică: „nu-l împiedecă însă de a vinde Bălăcenilor niște...“!),—rămâne să mai vorbesc cu alt prilej.....

pentru că altceva e când vorbim d. p. despre *puritatea comicului lui Caragiale* și altceva ar fi, Doamne păzește, dacă ai sta să discuți despre *curățenia* acestui comic! Nuanța deci... Iată-l al doilea motiv din care rezultă: neologismul! Și-i locul binevenit aici să ne aducem aminte că între neologisme I. Gorun mai pomenește și de acele cuvinte, „cari pot stărui alături de altele mai vechi cu însemnare înrudită și, fără ca să fie numai decât nevoe ca unul din ele să biruiască și să alunge pe celalt, să se diferențieze cu încetul ca nuanță de înțeles sau chiar să ajute, să determine, o astfel de variare”. (*Știi românește?* 1911, 31). Faptul acesta al nuanțării, relevat și de I. Gorun, ne impune toată rezerva și față de o părere ca aceasta a lui E. Lovinescu: „In ziua în care scriitorii se vor convinge că *promisiune* și *permisiune* sunt preferabile *făgăduelii* și *îngăduelii*, în aceea zi ei își vor fi înțeles datoria de a lucra în sensul desvoltării noastre istorice.” (*Istoria civilizației române moderne* II 225). Nu! Nici unul dintre aceste două cuvinte nu-l va putea exclude unul pe celalalt. *Promisiunea* va fi totdeauna altceva decât *făgăduiala*.

Și dacă T. Maiorescu reptă la cuvinte atât de ample ca *benedicțiune*, *suficient*..., atunci și el era fundamental greșit. Chiar și la 1871, în articolul *Dirrecția nouă*, Maiorescu se întreba: „Dar nu se înțelege cu ce drept am introduce fără nici o noimă (sic) cuvinte nouă chiar acolo, unde avem pe al nostru de origine română. Dacă d. e. am primit să se zică *binecuvântare* în loc de *blagoslovenie*, nu putem primi să se zică *benedicțiune*.” (*Critice* I ed. 1915, 227). Răspund categoric: Nu! Și când, eu unul, zic *blagoslovenie* îl văd, poate, tot pe taica popa dela Buciumeni, iar când aud de *benedicțiune* îmi răsare înaintea ochilor.... elegantul Patriarh Miron Cristea cu gesturile sale de salon... Cântăriți apoi nuanțele paralelelor *demnitate* și *dignitate*. Etc. etc. Vorba lui E. Lovinescu (*Critice* IX, 39): „valoarea limbii nu iese din puritatea sau din tendența conservatoare și chiar reacționară a desmormântării cuvintelor irosite, ci din raportarea și adaptarea la fond: unei anumite sensibilități i se cuvine o anumită expresie”. Și când Maiorescu (*Critice* II ed. 1908 167) urgisește chiar și neologismul *suficient* (zicând: Pentru ce să zicem de e.: este *suficient*, cuvânt pe care nu l înțelege nici un țaran român (sic), și să nu zicem *este de ajuns*, cuvânt de origine asemenea latină (sic), însă înțeles de toată lumea?“!!)—rămâi, azi (la 1926)

uimit de atâta *suficiență*, ... și savurând fațeta atât de șlefuită a noului cuvânt *suficiență*, precizezi că neologismul, odată intrat în limbă, ajunge a fi chiar creator, condiționând noi tipare de cuvinte: *suficient* – *suficiență* ... Și acesta e d.p. al treilea motiv pentru care neologismul își cucerește terenul ce i se cuvine!

În chiar numai această sumară analiză deci descoperim atât de vajnice dovezi pentru îndreptățirea elementului neologic! Câte alte rosturi ale neologismului rămân să fie arătate într'un studiu special! ...

Și totuși câtă, câtă repulsiune față de acest atât de prețios element al limbii! Ba miopia unui conservatism de foarte îngust orizont și de foarte puțin bun simț, ne-a putut blagoslovi pe vremuri cu acei hibrizi croiți în chip artificial,¹⁾ după schema elementului adevărat neologic, dar — chipurile — din fragmente (cel puțin în parte) băștinașe, hibrizi ca d. p. *conglăsuire* = concordanță (D. Caracostea, *Personalitatea lui Eminescu* 1926, 9, 24, 28,) *conlucrare* = colaborare (T. Maiorescu, *Neologismele* 1881), *conlucrători* = colaboratori (M. Kogălniceanu, „Dacia literară“ ed. a. 2a, 1859 pag. X), *copărtaş* = Mitglied, membru (Delavrancea, Discurs de recepțiune 1913, 3), *discuviința* = dezavua (M. Kogălniceanu, loc cit. 205) *înăurire* = influență (Brătescu-Voinești, *În lumea dreptății* 1908, 128 etc. etc). — o întreagă serie de bizerii lexice cari nu-s nici cuvinte neoașe și nici neologisme (ade-că, „nici căne, nici ogar“: *con-glăsuire*!). Și de sigur *con-glăsuirea* e o arbitrară creație artificială, pe când *concordanță* (fr. *concordance*) e un sănătos și vioi copil al firii ...

O scrisoare a antineologistului Al. Ciurcu (reprodusă de I. Gorun, *Știi românește?* 1911, 125—130, amintește apoi: „Între anii 1877—1880 vechiul meu coleg Bibicescu și cu mine, urmând pilda maistrului nostru C. A. Rosetti, ne întreceam care mai de care în scrierile noastre din *Românul* să înlocuim toate neologismele cu termeni neoași românești mergând chiar până la pedantism.“ Scrisoarea lui Al. Ciurcu ne dă și un catastih de de acest fel de neologisme caferisite, arătând și înlocuirea lor. O adevărată școală de exterminare a neologismului deci! ...

Faptul că totuși un anumit fond reclamă uneori evitarea neologismului — e altă chestiune. Și de sigur îi sântem foarte recunoscători maistrului Gh. Murnu că ni l-a știut da pe bătrânul Omer într'o atât de adecvată voroavă bătrânească. Il admirăm

¹⁾ Vezi capitolul *Chestiuni de lexic impropriu* în articolul *Puțină stilistică* din „Făt Frumos“ An. I 1925, 176—177.

poate și pe oratorul de ocazie Iuliu Scriban că în cuvântările sale de multă suptiime izbutește să ocolească cuvântul nou cu uimitoare izbândire. Dar . . . capriciul acesta e totuși numai un voit capriciu: te lupți ca să eviți neologismul care dela sine, stă gata-gata să și prindă locul cuvenit fiindcă: „o limbă literară¹⁾ nu poate fi dominată de idealuri arhaice sau de clasă socială, ci de sensul evoluției călăuzit de principiul necesității și al frumosului” (E. Lovinescu, *Presa și limba literară* în „Salonul literar” An. I 1925, 26). Dovadă, chiar buna limbă (literară) din zilele noastre: „Începând dela această dată, Năluca, deveni singura grijă a copiilor și tirana întregii ogrăzi. Căinii rămaseră zi și noapte, legați în lanț, și, nedumeriți de acest regim, fără precedent în scurta istorie a existenței lor libere de până atunci, se puseră să urle în fiecare noapte cu acea solidaritate energetică și neobosită care caracterizează toate revendicările democratice.” (Cezar Petrescu, *Scrisorile unui Răzeș* 1922, 16).

Cei mai ieftini însă sânt simplii cafterisitori grațiuți ai neologismului, cari fără pic de argumentare pornesc adevărate sterile doquijotiade împotriva bietului neofit al limbii noastre.

Efuziunile acestea, de o foarte romantică valoare științifică, pot fi apreciate doar sub un anumit unghi de sensibilitate „poetică”. Și o tiradă ca aceasta a lui Nichifor Crainic: „Cuvântul neaoș” „e câmpenesc și sfios; ... Născut în nemărginirea firii el e viguros ca stejarii, gingaș ca florile, mlădios ca tinerețea, înțelept ca bătrânețea, colorat ca fața luncilor, răsunător ca vuietul codrilor. Dar e năzuos și nu se dă decât cui îl caută în satul unde s'a născut, pe plaiul unde aleargă, din gură în gură, peste brazdele de fân. Odobescu l-a căutat prin colbul cronicilor, Creangă îl avea, fără să-l caute, pe malul Ozanei, Eminescu a colindat după el tot pământul românesc...” („Luceafărul” An. XIV, 1919, 429) — poate că închipuiește o ditirambică pagină de... „poezie”...

De altfel antineologistii aceștia de orice categorie, se dezavuează ei înșiși propovăduind băștinășenie, dar rezervându-și chiar d lor libertatea de a ne debita la neologisme și paraneologisme. Acelaș Nichifor Crainic glăsuiește d p. în „Gândirea” An. IV 51. „Nouile condiții financiare... au izbit mortal în aceas'ă instituție...” (deci mortal nu de moarte, cum ar zice badea Gheorghe). Iar antineologistul I. Gorun, care ar vrea să ne pri-

¹⁾ Și nu numai limba literară!

veze chiar de cuvinte ca *inutil* (op. cit. 23), *viteză*, *cursă*, *veselă*, *lingerie* (op. cit. 67)..., și care pentru a evita, se vede, neologismul *infracțiune* ne debitează (ibid. 42) cu adevărat o grosolană *infracțiune* (față de întrebuintarea accepțiunii celei mai proprii a cuvântului) în fraza: „să ne oprim asupra unor *înfrângeri* (sic) cu adevărat grosolane ce se comit împotriva spiritului limbei noastre“, — acest I. Gorun deci, face totuși uz d. p. de neologismul *accepțiune* („mai multe accepțiuni“ op. cit. 50) deși aiurea (ibid. 39) vorbește de „însemnarea“ cuvântului. (Și cât de lămurit este acest cuvânt *accepțiune*, chiar așa izolat cum îl auzim, și cât de vag cuvântul *însemnare* care pentru lămurirea sa are neapărată nevoie de genitivul-atribut *cuvântului*!).

De ce deci această șovăire? Deaceia că: una este teoria și alta realitatea! Și deaceia că neologismul își cucerește locul ce i se cuvine, chiar în virtutea vitalității sale intrinsece, **neologismul nefiind un lux, ci o inexorabilă și... binevenită... necesitate.**

Leca Morariu

Pace ...

Ce bolți împlumburite
Și fără de lumini
Și-aștern melancolia
Pe coamele de pini.

Pădurea mea, pădurea
Stă mută'n asfințit,
Ca p'eoapa aplecată
A ochiului iubit...

V. Loichiță

Taclale

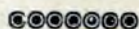
Cum munciam noi la boierul Deleanu în Moldova ...

- Măă Stane!
- Aud, cucoane!
- Da ce faci în șopron?
- Îi ajut lui Ion!

- Da tu ce faci Ioane?
— Păi mai nimic, cucoane!....

(Auzită dela Mandachi Porculeț din Pătrăuți pe Suceava)

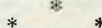
L. M.

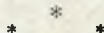
Cântece

Cine are numa-un dor
Văcuește mai ușor,
Eu am două doruri grele:
Dorul meu și-al mândrei mele.

Săracul norocul meu,
L-o băut boii'n părău
Și vacile la hălău!
Nu știu, boii l-o băut
Ori noroc eu n'am avut!?...

Cine-a iscodit oftatul
Ierte-i Dumnezeu păcatul!
Omul dacă n'ar ofta
Trupul i s'ar venina;
Omul dacă mai oftează
Trupul i se ușurează.

Trec la deal, și trec la vale,
La Măriuța-i lumânare,
La Măriuța s câinii răi,
Casa plină de flăcăi.
Stau în loc și mă socot,
Pe Măriuța cum s'o scot,
Să mi-o scot pe prispă-afară
Ca s'o bată-un vânt de vară...

Foaie verde, pai săcară,
Mi-a venit o veste-aseară,
Că drăguțul mi se'nsoară.

Să se'nsoare sănătos
Că am altul mai frumos ;
Mai frumos și mai dihai
Nu ca el, un putregai ;
Mai frumos și mai de viță
Nu ca dânsu-o rămașiță.

Auzite dela Veronica Rotar din Udești (Bucovina) în
12/8 1922

de H. Mihaiescu

Astă sară-o săptămână,
Eram cu mândra de mână
Și-i ziceam tot: „Sara bună!“ . . .
Sara bună, mândră bună,
Că mni-o dat Neamțul arvună,
Arvună pe doi-trei ai . . .
Grija mea să n'o mai ai!
Arvună pe doisprezece —
Mulți is, Doamne! Când or trece?

* * *

Neamțule, bată-te sfinții,
Cum îmi amărăști părinții!
Pe părinți, dar și pe mine,
Că m'ai tuns, m'ai prins la tine!
Nu m'ai prins când eram mic
Da m'ai prins cându-s voinic;
Nu m'ai prins dela mămucă,
Da m'ai prins dela . . . țâțucă

Culese dela Nicolai Dumbravă din Dorotea-Plutonița (Bucovina)

de Dimitrie Dan

Vorbă rea

Fetele m'au pus pe gânduri;
Au pornit cu vorba'n sat

Că prea mult din flori sug miere
Și-s voinic la sărutat.

Vorbă rea! Mai bine-ar spune
Că sânt prost la sărutat:
Aș intra la ele'n școală
Și-aș fi mare învățat.

C. Berariu

Chiuituri

Hai la joc, genunche-goale,
Nu te potrivi la foame!

* * *

Pișc-o, bade, pișc-o bine,
Nu'ntreba de se cuvine;
N'aștepta să-i zică ea:
— Pișcă-mă și dumiata! —
Zice-ar zice; i-i rușine...
Dac'o piști îi pare bine.

* * *

Fetele din Burdujeni
Îs iernate cu strujeni,
Și-s vărate cu țărăță;
Le curg ochii ca la mătă.

* * *

Fetele din Ipotești
Parcă-s iepe tătarești;
Și-și ridică poalele
Parc'ar bate țoalele.

* * *

Și iar verde de podbal
Om sui fântăna'n deal,
Să se spele fetele
Că s negre ca iepele!

* * *

Mândra mea cea de mai an,
Vin la badea în suman,
Să te strângă badea bine'
Nu mai zghiere dracu'n tine!

* * *

Măi bădiță, ascultă bine
Haide și mă ia pe mine,
Că-s de soiu și gospodină
Știu da apă la găină...

Auzite la joc în Pătrăuți pe Suceava

de **Leca Morariu**

Multe și mărunte . . .

Delavrancea versificator.— În „Junimea literară“ XV, 1926, 41 s'au cerut informații cu privire la un volum de versuri cu care ar fi debutat Delavrancea. Acest volum, pomenit d. Ov. Densușianu în discursul său de recepție și pe care d-sa a declarat, în urmă, că nu l-a văzut deși existența i-a fost confirmată din partea familiei scriitorului, cred că nu s'a bucurat niciodată de lumina tiparului. Ca manuscris însă a existat și căzuse din întâmplare în mâna unui admirator, care sub pseudonim a dat câteva spicuri din conținutul lui în revista „Viața literară“ condusă de Coșbuc și d. I. Gorun.

Titlul manuscrisului nu este *Poiana lungă*, cum s'a numit de obicei volumul fictiv, ci: „*Câmpenești | Amintiri de la Poiana lungă | Omagiu Kasei | Limburg | 4 Decembrie | 1876 | Ly. St. Sava | Barbu Gh. Ștephănescu*“. Sânt între cele 15 poezii încercări ale unui tânăr prea de-aproape urmărit de modelele literare „en vogue“ înainte ca Eminescu să fi găsit răsunet adânc în publicul românesc și după ce Alecsandri începuse a pierde contactul cu generația de după Unire. — Ca document literar acest manuscris este important fiindcă arată influența acelor poeți de tranziție dela epoca marelor idealuri dela 1840 la acea a idealurilor înfrânte, căreia a aparținut și Delavrancea. Este acea școală de poeți egali, celebri fiecare prin câte o poezie, mai toți elevi ai lui Bolintineanu, cântărețul „lebe-

delor murinde“, al „floricelilor dalbe“, al „păsărelelor cântătoare“ și al „amorului fraged“. Alături de M. Zamfirescu, acel serios „suflet plângător“ care-și pune probleme grave într-o formă azi aproape comică, îl vedem pe tânărul colegian plângând barca vieții sfărâmată de talazurile mării:

Marea limpede stă'n pace
Barca vieții tot chemam
O plângeam văzând cum zace
Triste resturi sfărâmate.

Când încearcă să-și amintească anii de copilărie și de petrecere câmpenească, îl cheamă în ajutor pe Depărățeanu, dela care nu uită să împrumute și forma:

Pe căldură arzătoare
Răcorit încet de boare
Vai! De câte ori plecam
Intr'un cârd de păsărele
 Și cu ele
Pe câmpie mă jucam.
Mă plecam la câte-o floare
Cu corola de ninsoare
Răsfățată de zefir;
Sau pe valea zmălțuită
 zugrăvită
Cu colori de trandafir.
Intâlneam o zburătoare
Tot cu aripi de ninsoare
Un biet flutur peregrin
Adunând din orice floare
 Din cicoare
Parfumatul ei suspin.
Flori, dumbrave, crânguri dese
Râuri, codrii, văi alese
Bucium, râsuri, șoapte, cer,
Zile, ore, melodie
 Poezie

Nu, din mintea mea nu pier.

Și tot astfel când pleacă din localitatea pe care o cânta și vrea să scrie „Adio la Poiana-lungă“, îl va lua drept cicerone pe Crețeanu cu al său „Adio la Carpați“:

Plai, cu flori mirositoare
Câmp de roze parfumat
Păsărele cântătoare,
etc.

Poeziile sânt cele mai multe ocazionale (de ex. la moartea profesorului de istorie Dragomir, cu un vers în latinește), ba la una, cătră „Licuța” cântătoarea barcarolei, se adaogă o notă suficient de edificatoare pentru istoricii literari: „Pe lângă aceste rânduri primește și un valtz; să-l înveți mai târziu. Multă sănătate; să petreci cu înțelepciune și veselie această Duminecă. Vale! Și să mă erți dacă este rău scrisă, căci este pe genunchie”...

Biserica (armenească) Sf. Crucii, zidită la 1521 (Suceava)

Totodată este — poate — demnă de reținut autocritica pe care și-o făcea atunci tânărul poet: „suspîn slab dar sincer, în care nu veți găsi acele grații ale artei, dar în dosul lor veți descoperi imaginațiunile mele duioase și cernite”. Aceste rânduri, ar dovedi că tonul amar și crud al scrierilor lui de mai târziu are un substrat vechi care a existat înainte ca „pesimismul” să devie o „boală” la modă; și, prin urmare, înainte de cauzele sociale de după 1880, care au putut cel mult să-l întărească. Delavrancea din *Sultânica* și *Trubadurul* spusese deci „adio fericirii” încă dela 18 ani...

Deoarece multe sânt scrise „pe genunchie” și fiindcă însuși poetul a recunoscut că în poeziile lui e „suspîn slab”, se poate înțelege de ce Delavrancea — cum afirmă d. Densușianu — „a

ținut se le uită mai târziu". Căci dacă pentru istoricul literar, șobolan vigilent și adesea indiscret, poate să existe ca document un versificator Delavrancea, ca adevărat „poet" (în versuri) el n'a existat niciodată.

I. Șiadbei

* * *

Iactanță grandelocventă. — Rămâne pildă documentară de grandelocventă iactanță, năstrușnica pledoarie a lui T. Arghezi (din „Țara noastră" VII 1926, 847—850) împotriva Dicționarului Academiei. Și cătu-i de tranșant acest zamparagism de industrie intelectuală: „să mărturisim că facem o prostie (cu Dicționarul din chestie adecă! . . .), cum am făcut și altele (pro domo, d-le Arghezi??) — și să dăm de o parte preocuparea greoaie și deșartă a confecționării unui dicționar academic. Nu ne face trebuință. De altfel, dovada o aduce încremenirea Dicționarului fără accident". Și ce uriașe inițiative dormitează în trăznetele acestor . . . trăzniți cu genialitatea! „Ne trebuie o Enciclopedie!" — strigă d. Arghezi. Și Enciclopedia aceasta ne-o va confecționa (vorba d-lui Arghezi) nu „trăncăneala savantă" sau „savanterea ostilă", ci pletora de argheji nimați cu omniștientă bez-savantă, în colaborare cu . . . cu „toată lumea, atât dascălii¹⁾ cât și cetățenii cari au învățat carte de la ei; atât învățații²⁾ specialiști cât și profesioniștii intelectuali — și meseriașii". Deci — iarăși vorba lui Toader Arghezi: „Colaboratorii enciclopediei ar fi să fie: 1. Aproximativ 300.000 de funcționari de stat. 2. Advocații. 3. Inginerii. 4. Medicii. 5. Arhitecții. 6. Negustorii. 7. Industriașii, patronii și lucrătorii. 8. Pictorii, actorii, muzicanții, ziariștii și literații³⁾. 9. Farmaciștii și droghiiștii. 10. Directorii de bancă."!!!

O fericită nație, în care 300.000 de *tocuri* (?) funcționărești sânt gata să-ți trântescă peste noapte o Enciclopedie!

Dar, totuși, de ce nu se vinde limonata cu chilogramul?...

* * *

Între exponenții modernismului.. — Netăgăduit de interesanta contribuție a d-lui I. E. Torouțiu, *Modernismul (Simbolism, impresionism, expresionism)*, București tip. Bucovina 1926 Prețul 25 lei — semnala câteva (până acum destul de nebagate

¹⁾ Intrebarea e: dascălii savanți sau... ceilalți dascăli?...

²⁾ Va să zică: „învățații" — nu „savanții"!....

³⁾ Ceea ce surprinde e că d-l Arghezi mai stă să diferențieze: „ziariștii și literații"!...

în seamă) aspecte ale morbidității moderniste.... Preciza deci dl I. E. Torouțiu: „sadismul, pederastia, homosexualismul, întregul manual de psihopatie sexuală face parte din lanțul motivelor literare expresioniste.... Centrul de activitate a expresioniștilor s'a deplasat dela creier și inimă ceva mai jos...” (48).

Și: „Pentru a acoperi goliciunea sufletească și pustietatea creierului se descopăr trupurile; în loc de vibrarea coardelor inimii, atâțarea simțurilor, poezia corupției și putregaiurilor” (42).

Ba d-l Torouțiu ni-l arăta și pretextul acestei ultracivilizate atitudini, — pretext preconizat de un Kurt Münzer cam așa: „pentru a găsi calea sufletului trebuie urcat muntele cărnii” (27).

Dar d-l Torouțiu nu pregetă să tragă și masca de pe agenții acestui „modernism”, acestei școli de „apașicultură” (27). Demascarea aceasta o face d-l Torouțiu cu concursul istoriografului literar german Adolf Bartels, care stabilește: „Predilecția pentru exagerări, exotism baroc și imoralitate este o trăsătură foarte caracteristică pentru moderniștii decadenți cari își cuceresc situația cu o impetuozitate lipsită cu desăvârșire de modestie. E și în firea poporului care furnizează majoritatea acestor genii, căci peste 80% din actualii scriitori ai literaturii germane de ultima modă sânt evrei sau de origine evreiască” (28).

Și d-l Torouțiu ne dă și o probă de catastih (vezi pag. 56—58) al acestor scriitori „germani”: *Peter Altenberg recte Richard Engländer* etc. — o întreagă serie de deghizați „ascunși de cele mai multe ori sub frumoase nume germane sau sub nume exotice” (56).

Ba d-l Torouțiu ne comunică și această atât de caracteristică mărturisire a viteazului Kurt Münzer (în romanul *Der Weg nach Zion*): „Fiind în dreptul nostru să ne răzbunăm pentru persecuțiunile îndurate, ne-am strecurat în sânurile popoarelor, am descompus rasele, le-am necinstit, le-am înfrânt puterea și cu cultura noastră le-am răpit vloga și am prefăcut totul în putregaiu” (64)!

De fulgerările acestor noi lumini pe cari cercetările d-lui profesor I. E. Torouțiu le reflectă asupra unei (atât de covârșitoare!) părți a „modernismului”, — firește că bezna „modernistă” trebuie să tresară violent rănită. Întunecul trebuia restabilit cu orice preț; chiar cu cel al falsificărilor și cu cel al invectivei. Și atunci cine altul era mai chemat să se alarmeze, decât „Rampa” d-lui „director” M. Faust Mohr (!) și „Rampa”

d-lui „prim redactor“ Scarlat Froda ¹⁾?! Articolul *Arta sufletului modern și d. I. E. Torouțiu* iscălit de.... drăguțul anonim R. D. în „Rampa“ Nr. 2607 din 8 Iulie 1926 se achită așadar repede de obligația sa calomniatoare și mistificatoare.

Dovezi! Dovadă de falș, de mistificare întâi! Anonimul R. D. ne debitează d. p. următorul neadevăr: „Un domn Simeon Rufu, aplaudând cartea (d-lui Torouțiu) găsește un argument întru susținerea ei, în constatarea că *modernismul german este o invenție evreiască* ²⁾“. Neadevăr! Nicăieri în elogioasa recenzie pe care d-l S. Rufu o face cărții d-lui Torouțiu (vezi „Propilee literare“ An. I 1926, Nr. 8 pag. 20–21) nu întîmpinăm cuvintele atribuite (chiar între ghelemele!), gratuit și anonim, de acel R. D. d-lui S. Rufu! D-l Rufu se mărginește doar de a repeta că „peste 80% din actualii scriitori ai literaturii germane decadente sînt de origine *evreiască*“. (Și țin să precizez că nici d-l Torouțiu — care purcede doar dela un Baudelaire, un Verlaine — nu le atribue Evreilor meritul de a ne fi dat întreaga poezie modernă!).

A doua dovadă! Pildă de..., de jargon critic în „critica“ anonimului R. D.: „Broșura d-lui Torouțiu e un monstru de gândire holbat în întunerec“.

! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! ! !

Iată-l deci acest sistem — de sigur *sistem* — de critică: 1). falșificare 2). calomnie 3). celelalte corolare, ca d. p. ieftină și superlativ — găzetărească grandelocvență care zice: „O carte despre artă scrisă alandala, în necunoștință de toate teoriile ³⁾ și psihologia ³⁾ post-belică nouă“ (Deci: „post-belică nouă“, și nu cumva, Doamne păzește: „post-belică veche“!..)!

În fața acestei zdrobitoare argumentări, ce-ți mai rămâne. biet cetitor postbelic român, decât să-i dai înainte cu savurarea *artei — sufletului — modern — poostbelic — nou*, care d. p. în revista „Contemporanul“ (An. V Nr. 67 din 1 Iunie 1926, pag. 2) îți servește următorul deliciu de artă post-belică nouă:

¹⁾ Înaltă valoroșenie a acestui încurcă-scris-românesc Scarlat Froda a mai fost cântărită și'n „Junimea literară“ An. XIII 1924, 66.

²⁾ Cuvintele prinse aici *cursiv* ni le prezintă anonimul R. D. chiar între ghilemele!

³⁾ teorie și psihologie analizată zi de zi în laboratoriile iluștrilor M. Faust Mohr, Scarlat Froda, R. D. etc. etc. etc.!

„Afară căutam constelații și un gard pentru *urinat*“ — vers iscălii de....de....de *George Dinu*, recte *Stefan Roll*! Quod erat demonstrandum!.....

* * *

Pentru lămurirea cântecului popular. — Exegeza cântecului popular nu se poate face numai cu te-miri-ce crâmpei de cântec, mai mult sau mai puțin ciungit, din orce colecție (și câtă mișună de fărâme aruncate alandala și împerechiate uneori în cel mai impropriu chip¹⁾), e în colecțiile noastre de cântece populare!) fiindcă atunci riști să ajungi la aberații ca d. p. cea a lui C. Șăineanu (*Recenzii* pag. 8—9), care în recenzia d. *Graiul și folklorul Maramureșului de Tacke Papahagi* e în stare să alunece la o concluzie ca aceasta: „În dragoste, țărâna nu iubește numai frumusețea, vitejia și istețimea bărbatului. Uneori iubește până și slujenia lui:

De-ai fi negru ca molu	De-ai fi negru ca tina
Drag mni ești ca sufletu;	Drag mni ești ca inima.“ —

Bietul recenzent C. Șăineanu pare în adevăr a nu mai fi răsfoit alte colecții de cântece populare! Și cât de fundamental greșită i-i concluzia, se vede numai decât dintr'un cântec ca acesta (publicat în chiar acest „Făt-Frumos“ pag. 93):

Bădiuluț, bădiuțul meu,	Să vii negru ca tina
Cum te duci! Cum rămân eu!	Mi-i fi drag ca inima,
Șapte ani de nu-i veni	Să vii negru cumu-i lutul
Tot pe tine te-oîu dori!...	Drag mi-i fi ca sufletul!

Leca Morariu

¹⁾ Pildă de hibridă înseilare a două fragmente desăvârșit heterogene, e bunăoară acest cântec reprodus de O. Densușianu în *Flori alese din cântecul poporului* 1920, 20 după „Tribuna poporului“ din 18 Aprilie 1898:

Bădișor depărțișor,	Și pe stele, și pe lună,
Nu-mi trimite-atâta dor	Și pe nori ce vântu-adună,
Și pe lună, și pe soare,	Ci, bade,'n pace mă lasă;
Și pe cald și pe răcoare,	Cum văd, nu ți-oi fi mireasă.
Și pe stele mărunțele	
Și pe sbor de rândunele,	

Versurile 1—8: cea mai suavă poezie; versurile 9—10 proză de cea mai prozaică speță!

-La lucrul lânnei

(După Th. Capidan, Românii nomazi, Cluj 1926)

De-ale Administrației

Ctitorii noștri. — Revista noastră s'a învrednicit a mai primi următoarele daruri: **200 lei** dela d-l *Dr. Alexie Procopovici* prof. universitar Cernăuți; **150 lei** dela d-l *Matei Fait*, farmacist Cernăuți; **100 lei** dela d-na *Elena E. Verenca*, profesoară Cernăuți; **50 lei** dela d-ra *Catinca Cosovici*, Jucica (Cernăuți). — Mulțumiri călduroase!

* * *

Revista „Făt-frumos“ asigurându-și existența și afirmându-și bine lămuritul ei rost prin felul cum s'a înfățișat până acum, își invită onor. abonați să binevoiască a-și achita de cu vreme abonamentul p. Anul II 1927. Cum, la noi, *abonamentul se achită numai antecipativ*, N-rul 1 din 1927 se va trimite numai celor ce-și vor fi împlinit datoria.

Și tuturor celor de bine, an nou cu sănătate!

CUPRINSUL

Material literar

VERSURI

Berariu C.

Bogrea V.

Vorbă rea 183

Debemur terrae 129

Epigrame 144, 156, 164, 168, 171

Quaerenti 98

Sfat 162

Sonet 71

Brateş Al.

Foi de toamnă 79

Constantinescu Pimen

Lorelei (trad. din Heine) 39

Grigorie Ion I.

Din alte vremuri 11

Loichiţă V.

Pace 181

Salsovia

Musca şi albina (fabulă) 73

Tulliu Nuşi

Durerea mea 4

Vitencu Dragoş

Cântec 8

Voevidca G.

Poezia futuristă 2

Iulie 105

PROZA BELETRISTICĂ

Lupu Al.

Pe mare (trad. din I. Turghenieff) 40

Mitric At.

În lumea visurilor 74

Morariu Leca

Cu Istroromânul Ive Claniaţ 80

Un băiat şi jumătate (trad. din

P. Rosegger) 111, 141

Nicanu E.

Desiluzie 4

PROZA ŞTIINŢIFICĂ

Bogrea V.

Reflexii asup. anticlassicismului 130

Drăgan N.

Catehismul lui S. Amelio copie
după al. lui V. Pilutio 34

Versuri vechi (1714) 2

Furtună D.

O scrisoare a lui Creangă (scri-
soare inedită din 1877) 71

Pentru istoria teatr. din Moldova 95

Maxim Gh.

Pe urmele lui Șt. O. Iosif (contri-
buțiuni biografice) 86, 114
Șt. O. Iosif pe urmele lui Ștefan
Vodă al Moldovei (scrisoare
inedită a lui Șt. O. Iosif din
1904) 106

Șt. O. Iosif redactându-și poema
„Din zile mari“ (Scrisoare
inedită a lui Șt. O. Iosif
din 1904) 133

Morariu Leca

Pentru Budai-Deleanu 24

Omul Ion Creangă 120

Scrisorile lui Creangă 96

Iarăși scrisorile lui Creangă 123

Creangă la „Junimea“ 158

Casa lui Creangă (la Iași) 121

Eminesciane 158

Și iarăși geneza „Luceafărului“ 159

M. Teliman și Dr. Gh. Popovici 26

Lui Ion Grămadă 97

Ion Grămadă la Istroromâni 102

V. Bogrea 161

Biete reviste! 33

Politiie literară! 1

„Cronica“... 65

Impotriva sectarismului 62

Semnificativă ambiguitate 123

Între exponenții modernismului 188

Puțină stilistică 124

Erezia antineologistă 130, 171

Auto-idolatrie 26

Iactanță grandelocventă 188

Măimuțarea englezească 160

Pentru înzdrăvenirea opiniei pu-
blice 63

Regionalism pe din două 31

Fapte! Dovezi! 123

Surprinzătoare inițiativă tine-
rească 124

Răutu N. N.

M. Sadoveanu și D. D. Patrașcanu,

	<i>Sfintele Amintiri</i> (recenzie) 94
Siadbei I.	O lacrimă pentru V. Bogrea 161
Torouțiu I. E.	Delavrancea versificator 185
	Traducători și traduceri... 98

Material folcloric

CÂNTECE

(Cântece și chiuituri)

Fata Radului, cântec bătrânesc din Oprișeni (Bucovina) cules de Bilețchi-Oprișeni Ax.	85
Ghiță Cătănuță, " " " Coșovenii-de-sus (Jud. Dolj) cules de Grigorie Ion I.	41
Cântece din Pojorâta (Bucovina) culese de Avram Ioan	119
" " Oprișeni " " " Bilețchi-Oprișeni Ax.	22
" " Vicovul de jos " " "	120
" " " " " "	55
" " " " " † Cârsteanu Petre	19, 92
" " Dorotea-Plutonița (Buc.) " " Dan Dimitrie	183
" " Frătăuțul-vechiu " " "	57
" " Horodnicul de jos " " "	118, 149
" " Dragoiești " " Ionescu Gavril	22
Cântece { " Mândrișca (jud. Putna) " " Iroaie Petru {	55
" { " Mitoc-Adânc. (j. Doroh.) " " " {	
Cântece { " Berchișești (Bucovina) " " Jitariu Procopie	21
" { " Vicovul-de-sus " " "	12
" " Udești " " Mihaiescu H.	182
" " Calinești-Dorna " " Morariu Leca	154
" " Gurahumorului " " "	56, 93
" " Frătăuțul-nou " " "	118
" " Pătrăuți pe Suc " " "	93, 118, 154
Cântec " Volovăț " " "	155 (melodia în coperta N-rului 5)
Chiuituri din Măzănăești (Bucovina) culese de Ionescu Gavril	117
" " Mitocul-Dragomirnei " " Morariu Leca	117
" " Pătrăuți pe Suc. " " "	184
Strigături " Măcișul ungur. (J. Cojocna) " Grigorie Ion I.	20

CIMILITURI

Cimilituri din Ropcea (Bucovina) culese de Boca Ioan	48, 87
--	--------

Cimilituri din Bucovina	culese de Cudla Valeriu	14
" " Frătăuțul.nou "	" " Morariu Leca	111
" " Pătrăuți p. S. "	" " "	13

TACLALÉ

Cum munciam noi la boierul Deleanu — din Pătrăuți pe Suceava
auzită de Leca Morariu 181

VORBE ADÂNCI

Zicători din Argeș, Dolj, Mușcel, Oltenia culese de Grigorie Ion I. 23

POVEȘTI

- Capidan Th. Mul'area și moartea [în dialect meglen; cu traducere
daco-română] 8
- Pricazma lu jimitati de uom [în dialect meglen; cu
traducere daco-română] 164
- Grigorie Ion I. Dănilă Prepeleac [poveste din Coșovenii-de-sus
Jud. Dolj] 14, 49
- Morariu Leca Până ajunge orbul să-și capete vederile [poveste
din Frătăuțul-nou, Bucovina] 88
- Vornicel A. M. Aur și aur [din Pătrăuți pe Suceava, Bucovina] 57

CREDINȚE, OBICEIURI

- Geagea Christea Carcandzall'i [în dialect aromân; cu trad. daco-
română] 44
- Cum s'amintă vrearea featelor [în dialect aromân;
cu trad. daco-română] 108, 149
- Lambrior Al. Obiceiuri din deosebite timpuri ale anului [Pagini
inedite] 145 1168

PENTRU FOLCLORUL ȘTIINȚIFIC

- Morariu Leca Cea mai veche atestare a cântecului nostru popular 59
- Pentru lămurirea cântecului popular 191
- Pentru S. Fl. Marian 30
- Pentru M. Lupescu 28
- Foleloriștii lui Șt. Șt. Tușescu 63
- Reclamă americană? 31
- Mușlea Ioan B. Balassa și folclorul românesc 156
- O scrisoare a lui At. Marienescu către Emile Picot 157

Yaria

BIBLIOGRAFIE

Cărți, Reviste, Piese muzicale	32
" "	64
" "	coperta Nr. 3 pag. 3
" "	" " 4 " 3
" "	" " 5 " 3
" —	" " 6 " 3

DE-ALE REDACȚIEI

De-ale Redacției 128

DE-ALE ADMINISTRAȚIEI

Ctitorii noștri 64, 128, 160, 192 și coperta Nr. 3 pag. 3
 Un rar prieten al culturii: Ilie Doboș-Boca coperta Nr. 3 pag. 3
 Pilda bună: I. Doboș-Boca și Alexandru Cozarchevici 128

ILUSTRAȚII

Alecă Rusu coperta Nr. 1
 Eminescu [la 1879—1880] coperta Nr. 6
 S. Fl. Marian coperta Nr. 2
 Ion Grămadă " " 4
 † Petre Cârsteanu 19
 Casa lui Creangă [din Humulești] după T. Bucliu 27
 " " " [din Iași; restaurată] 122
 Îscălitura lui Gh. Eminovici, tatăl lui Eminescu 82
 Istroromânul Ivo Claniaș coperta Nr. 3
 Aromânce din Samarina 150
 Aromâncă din Pădz 165
 La lucrul lânii 192
 Moldovean din Basarabia 115
 Moldoveni din Basarabia 25
 Munteancă din Panaci 38
 Casă din Panaci 54
 Bărnă strămoșească din Suceava 74
 Răvaș puică, răvaș dragă, [melodie populară] coperta Nr. 5
 Împăratul Alb și Împăratul Roșu 39 } desemnuri de
 A fost odată ca niciodată 91 } G. Schmid
 Biserica din Comănești [Bucovina], ctitorie [1772] a Vornicului
 Simeon Tăutu 113

Pisania bisericii moldovenești a Invierii Domnului [Suceava], ctitorie
a Doamnei Elena lui Petru Rareș, astăzi biserică... „rusească“!...

Supliment la Nr. 3

Biserica (armenească) Sf. Cruci din 1521 (Suceava) 187

Indice

CUVINTE

- accepiune 181
 aguridă 154
 amărâncesc (vb. refl.) 90
 ameliorare 133
 aprofundat 133
 arasna (= pe furiș) 14
 azimă 19
 bădiuț 93
 băle 89
 ba-mai-ba (= cam mai ba) 15
 bănăret 58
 barabule 89
 bâzdâc (= toane) 50
 benediciune 178
 biță (= bădiță) 55
 bodicăiesc (vb. refl.; = caut pipăind) 53
 boldaș (= boltaș, dughenar) 20
 boldeiu (= coteiu, javră, cățel) 23
 budâi 117
 busuioace (adj.: buze busuioace) 55
 canon 92
 cântăresc (cu înțeles figurat) 91
 cârpător (= lopată) 16
 celulesc vb. 90
 cer (un fel de copac) 23 (vezi *Palia*
dela Orăștie ed. 1925, 142: „lemn
 de ceru“)
 chiciură 141
 chieluiesc (cu înțeles figurat) 91
 cimăreală (= vâlcăreală) 14
 cindură-că (= fiindcă) 89, 91
 ciocleji 90
 cioșmolesc (vb, refl.) 89
 circumstanță (cercust., circonstanță) 172
 cleatănă, se cleatănă 13
 conglăsuire (sic) 179
 conlucrător (sic) 179
 contractu 50
 copărtaş (sic) 179
 cosorob (= grindă) 15
 coșopănesc (vb. refl.) 51
 cozonac (cu înțeles figurat) 73
 crăcane (crengi, craci, ramuri) 51
 crâșcă (vb.) 58
 cremanari (= închisoare) 55
 cremină (= cremene) 51
 criță 141
 culișer 90
 cursă (neologism) 181
 debil 133
 demascos (? = de Damasc ?) 43
 demischie (= de Damasc) 43
 dezavuez 179
 diabl (deabia) 16, 49, 51
 dificultate 175
 dignitate 178
 dihai 92, 183
 discuvințez (sic) 179
 divorțat 175
 dosele 42
 drăgaica (dans) 170
 fugi-de-aici! (subst. polisintetic, pereche

- a lui *vino 'ncoace!*) 55
 fur-găsit (perechea lui *fur-luase* al lui
 Creangă, *Amintiri* III) 73
 gardină (= gard de nuiete) 24
 ghelai (= zarvă, larmă, holcăță) 53
 ghiolduri 142
 ghiotora (*giotora?*) 50
 guzuesc (vb.) 58
 hăiesc (vb.) 145
 hălău 182
 hojma 58
 horholină 153
 impetuos 133
 important 175
 influență 179
 infracțiune 181
 inutil 181
 înfrângere (sic) 181
 înrăurire (sic) 179
 însulițat 83
 întomnez (vb.) 22
 jegul 142
 june 22
 lăibăraș 20
 lin (= alb) 11, 15
 lingerie 181
 litră 17
 mahorca (= brac, rămășiță) 17
 mămucă 183
 mâner 176
 manivelă 176
 mârtaș 15
 matostat 55
 milesc (vb. refl.) 43
 naduri (= margini) 11
 năzăresc (= zăresc) 16
 netot (= neom; un neisprăvit) 53
 nisipelnițe (= locuri nisipoase) 14
 padină (= pământ „humos”) 24
 pârleană 153
 pârleo 50
 paș (= pas) 20
 pedal 176
 potaie (= câne) 11
 potică (= farmacie) 20
 pozănar (= buzunar) 14, 41, 53
 prijoane, se prijoane (= se prinde)
 mustul 11, 15
 produh 147
 pui („pui la poale”) 118
 puritate 178
 răsmându-și 15
 răvași (= zdreanță legată de coada
 cânelui pentru a-l speria) 11
 repetuesc 169
 restituesc 133
 rujdesc (vb.) 153
 sboșesc (vb. refl.; cu înțeles figurat) 90
 sclimpuș (= licuriciu) 17
 scrijesc (= scrijelesc) 53
 sever 133
 siminichie (floare) 54
 sinea („în sinea lui”) 88
 sipică 93
 spălățică 89
 spovedaș 154
 strop („Mai... așteaptă un strop“
 = puțin) 83
 suficiență 179
 șandarii (= jandarmii) 55
 șopron 181
 șulărea 119
 tâlchiciu (tălpiciu) 176
 tărâmboi (= tărăboi) 53
 tibișir 53
 tocitoare (= hârdău) 11, 15
 tocmă (= tocmeală) 50
 tuliulei (= „sărac ca degetul”) 14
 țâst (= cuptor mobil) 16
 țâțucă 182
 upit (= foc de flămând) 16
 vâcuesc (vb.) 182
 vanitate 133
 vajnic 175
 veninez (vb.) 182
 veselă 181
 vino 'ncoace (subst. polisintetic) 55
 viteză 181
 znagă (= vlagă) 11

AUTORI

- Academia Română 125, 172
 Adamescu Gh. 24, 87
 Alecsandri V. 66, 155, 156, 185
 Alexandrescu Gr. 69
 Altenberg P. (sic) = R. Engländer 289
 Anghel D. 115
 Antimireanu Al. 115
 Arghezi T. 188
 Balassa Bálint 59, 156
 Balint Simeon 157
 Bârlea I. 123
 Bart Jean 120
 Bartels A. 189
 Baudelaire P. Ch. 190
 Blaga L. 124
 Bogdan-Duică Gh. 26, 70
 Bogrea V. 43, 70, 128, 161, 162
 Bolintineanu D. 185
 Botez Dem. 68
 Botez Eugeniu (= Jean Bart) 120
 Branisce Dr. V. 157
 Brătescu-Voinești 94, 125, 126, 127, 179
 Budai-Deleanu I. 24, 125
 Burada T. T. 95
 Cantemir D. 145
 Caracostea D. 61, 124, 159, 179
 Caragiale I. L. 47, 66, 116, 126, 175
 Cardaș Gh. 62, 63
 Carol de Hohenzollern (Regele) 172
 Chezarie Episcop de Râmnic 94
 Ciobanu Dr. Virgil, 176
 Cioflec V. 116
 Ciurcu Al. 179
 Crainic N. 171, 180
 Creangă I. 62, 66, 71, 83, 96, 99, 120, 125, 158, 199, 203
 Crețeanu Gh. 190
 Crudu Tib. 125, 203
 Dauș L. 99
 Delavrancea 126, 127, 185
 Densusianu O. 24, 34, 37, 70, 185
 Dinu George (sic) = Stefan (?) Roll 191
 Dosofteiu Mitropolitul 94
 Dragomirescu M. 75, 69, 126, 127
 Eminescu M. 121, 125, 126, 158, 159, 185, 204
 Filipescu N. 115
 Fortunescu C. D. 123
 Froda Scarlat (sic) 190
 Furtună D. 96, 123
 Georgescu Tistu N. 157
 Gheorghiuță V. A. 158
 Gîdei A. V. 172
 Giurescu C. C. 157
 Goga O. 125, 126
 Gorovei A. 30, 121
 Gorun I. 66, 67, 125, 174, 177 - 180
 Grămadă I. 97, 102, 105
 Hasnaș C. Sp. 87, 115
 Hoffmann E. Th. A. 93
 Ibrăileanu G. 173
 Iordănescu C. 158
 Iorga N. 24, 26, 61, 62, 67, 69, 177
 Iosif Nădejde 87
 Iosif Șt. O. 86, 106, 124, 133
 Isopia Voronețeană 67
 Ispirescu P. 63, 157
 Isthvâni N. 157
 Kirileanu Gh. T. 96, 123
 Kogălniceanu M. 127, 179
 Kristóf G. 59, 157
 Kunisch R. 160
 Lambrior Al. 145
 Lăzăreanu Barbu (?) 121
 Loghin C. 102
 Lovinescu E. 178, 180
 Lupescu M. 28
 Maior P. 127
 Maiorescu I. 104, 208.
 Maiorescu Titu 115, 126, 127, 131—133, 172—174, 178, 179
 Marian S. Fl. 30, 37, 63
 Marienescu At. 157
 Minar O. 159
 Mohr Faust M. „îndrumător cultural român...” 189
 Morariu L. 46, 66, 72, 121, 203 208
 Münzer Kurt 189
 Murgoci G. 115
 Murnu Gh. 179
 Neculce I. 61, 67, 203
 Negru Natalia 116, 133
 Negruzzi I. 71, 123

- Pălia de Orăștie 198
 Panu G. 131
 Papahagj P. 206
 Papahagi Tache 191
 Papiu Il. 24
 Pascu G. 207
 Patrașcanu D. D. 47, 67, 94, 125, 126
 Petrescu Cezar 180
 Philippide Al. 24
 Picot Emile 157
 Poe Edgar Allan 100
 Pompiliu Miron 72, 155
 Popovici Dr. Gh. (T. Robeanu) 26
 Popovici Dr. Iosif 104, 125
 Procopovici Sev. 126
 Pușcariu S. 26, 104, 116, 125, 176
 Rășcanu Aurel 176
 Regnard J. F. 24
 Robeanu T. (Dr. Gh. Popovici) 26
 Rosegger P. 111
 Rosetti C. A. 179
 Rufu S. 190
 Rusu Alecu 173, 174, 176, 177
 Sadoveanu M. 94, 125, 126
 Săn-Giorghe I. 70
 Savel V. 115
 Scriban I. (Arhim.) 180
 Slavici I. 97, (103)
 Strzygowski J. Coperta Nr. 4, pag. 3
 Șăineanu C. 191
 Șeicaru P. 70
 Șeineanu L. 63, 206
 Șiadbei I. 29, 63, 70, 121, (145)
 Șincai Gh. 61
 Tanoviceanu I. 24
 Teliman M. 26
 Tempeanu V. 65
 Torouțiu I. E. 47, 188
 Tușescu Șt. Șt. 50, 63
 Varlaam Mitrop. 124
 Verlaine P. 190
 Vlahuță Al. 116
 Voinescu I. 132
 Weigand G.
 Zamfirescu M. 186

REVISTE, ZIARE

- Adev. lit. . . . 121
 Arhiva 24
 Arhivele Olteniei 33, 123
 Cele-trei-Crișuri 33
 Contimporanul 190
 Convorbiri Critice 126
 Convorbiri Literare 33, 61, 125,
 145, 159
 Cosinzeana 70
 Dacia Literară 127, 179
 Dacoromania 43, 59, 60, 125, 157
 Datina 33
 Dreptatea (Chișinău) 123
 Epoca 115
 Familia (Oradea-Mare) 116, 157
 Flacăra 62, 87, 116
 Gândirea 116, 123, 180
 Gazeta Maramureșană 123
 Glasul Bucovinei 102, 132
 Graiul Nostru 70
 Grai și suflet 34
 Il Folklore Italiano 32, coperta Nr. 3,
 pag. 3
 Ion Creangă 29, 96, 123
 Izvoarașul 30, 31
 Junimea Literară 33, 96, 102, 105,
 106, 121, 123, 124, 133, 159, 206
 Lamura 33
 L' Europa Orientale 26
 Luceafărul 171, 180
 Lupta 72
 Miron Costin 29
 Neamul Românesc 69
 Neamul Românesc Literar 65, 66,
 96, 105
 Opinia 121
 Propășirea 127
 Propilee literare 190
 Rampa 190
 Ramuri 33, 69, 123
 Răsăritul 87
 Răzeșul 130

Revista Critică-Literară 24	Tribuna poporului 191
Revue d' Ethnographie, coperta Nr. 3, pag. 3	Tudor Pamfile 32, 158
Revista Moldovei 158	Țara Noastră 63, 188
Românul (lui C. A. Rosetti) 179	Universul literar 26, 62
Românul (Arad) 111	Vestitorul Satelor 28, 29
Salonul literar 180	Viața (lui Vlahuță) 116
Societatea de mâine 26, 31	Viața Literară 123
Șezătoarea 29, 121	Viața Românească 33
Transilvania 157	Viitorul 128
	Wiener Zeitschrift für Volkskunde coperta Nr. 4, pag. 3.

MATERIAL

Istorie literară:

I. Budai-Deleanu. — Budai-Deleanu inaugurator al veac. XIX-lea în ist. lit. rom. 25; *Menegmii* (nu: *Muntenii*!) sau *frații cei de gemine* nu sânt o operă a lui Budai-Deleanu, ci o traducere după Regnard, *Les Ménechmes*, făcută de un necunoscut 24

Al. Rusu. — Superioritatea criticii lui A. Rusu față de criticele lui Maiorescu 173

I. Creangă. — Greșeli de stil la I. Creangă 125

Scrisoare inedită 71

Neglijenta reproducere a scrisorilor lui Creangă 96, 123

Autenticitatea fondului folcloric la Creangă 63

Falșificarea portretului lui Creangă 62

Antisemitul Creangă 121

M. Eminescu. — Geneza Luceafărului 160

Locul nașterii lui Eminescu 159

Antisemitul Eminescu 121

Al. Lambrior. — Pagini inedite de Al. Lambrior 145 168

Delavrancea. — Recordul cacofoniilor îl deține Delavrancea 126

Delavrancea versificator 185

St. O. Iosif. — Contribuțiuni biografice 86, 144

Scrisori inedite 106, 133

Poema „Din zile mari” 133

Anonimatul calomniator 189

Jidovismul literaturii germane decadente 189

Apașicultură iudaică 189

Critică literară:

Critică superficială 65, 188

Traduceri cari falsifică 100

Stilistică:

Eufonie.— *într'un nu în un* 124

Cacofonia inițială **ca cărămida** și cacofonia enclitică **mâneca cămeșii** 126, 100, 101

Intenționare cacofonică în cântecul popular 26

Elemente abuzive.— Articolul nehotărît abuziv 67

Pronumele personal abuziv la verb 66

„ posesiv „ în loc de

reflexivul posesiv 66

Elemente improprii.— Lexice, sintactice, frazeologice 68, 101, 102, 126 (Franțuzisme 101)

Neglijarea pronumelui personal conjunct 67

Impersonalul exprimat prin pers. a 2-a (nu a 3-a!) 67

Abuz neologic 68

Repetare molestă.— 68, 127

Sintaxă.— Colectivarea pluralului la singular: *Neamțul* 183; cf.

I. Neculce: (ed. Kogălnicenu, II 1872 391 „Neamțulu împăcându-se cu Franțuzulu, câteva cetăți din Anapoli au datu Neamțulu Franțuzului“ (vez și „Junimea literară“ 1926, 94).

Relief de topică: „Nu știu boii l-o băut

Ori *noroc* eu n'am avut!?!“ 182

Sintaxă psihologică— „Da boierul nostru, **îi** vine un gând cu flămânzii ceia“ 58. Cf. la fel: „Că el smeu e și puternic, dar și eu — Călin mă cheamă“ Eminescu, *Călin Nebunul*; „Dar părintele Duhu, nu i-a tors mă sa pe limbă“ Creangă, *Popa Duhu*; „Moșneagu... bucuria lui!“ T. Crudu. *De pe la noi ce-a fost odată* 46; „Și mă-sa..., de jelea feti-sa, i s'a făcut milă...“ Leca Morariu, *Dela noi* 1920, 111; „Bietul năzdrăvan, i se lungise urechile de foame“ L. Morariu ibid. 117.

Asperități ritmice.— 69

Folclor:

Onomastică. — Nume p. Dumnezeu: *Atot-puternicul* 15

Cel-de-sus 47, 57

„ „ fețele cerești: *Puternicii* 49

„ „ diavol: *Aghiută* 90, *Michiduță* 90, *Necuratul* 90, *Satana* 92, *Scaraoschi* 52; la Aromâni: *Ațel si l'a creapă numa* cu paralela dacorom. *Nu i-ar mai veni numele* 46

„ „ diavoli: *Încornorații* 53

Toponimie. — *Cotofirul* (pădure lângă Coșovenii-de-sus, Dolj) 12

Saduri? (plaiuri de vii lângă Coșoveni) 11

Credințe. — Liliacul, leac de dragoste 110, 152

Ursitul (cercarea norocului) 145

Scăldatul de Iordan 147

Ciocnitul ouelor roșii 148

Drăgaica nu se mărită 3 ani de zile 170

Papaluga; *legatul* de *deslegatul* ploilor 170

Cântecului cucului 169

Rândunica, pasere sfântă 169

Cocostăreul 169

Pintilii - Călătorul 169

Obiceiuri. — Buhaiul (instrument „muzical“) 145; uratul

155 ursitul (cercarea norocului) 145;

sorcova 146; obiceiuri de Iordan 147; șezători

și clăci 147; săptămâna albă 148; lăsatul

secului 148; miezul păresei 148; obiceiuri

de Paști (ciocnitul oaanelor, închinarea cola-

cilor, scrânciobul) 148 — 149; obiceiuri de

Arminden (etimologia: Arminden — slav. ziua

lui Irimie) 169; pelinul 169; Sâmbătă Moși-

lor 169; *Drăgaica*, *Papaluga*, *Turca* (obiceiuri

dispărute) 169 — 170; „florile d'albei“, colinda,

umblatul cu steaua 170; Irozii (*Arapul Iro-*

zilor) 170; cântece lăutărești 171; șotii de-ale

flăcăilor în pofida gospodariilor 171; tragerea

cu pușca, semnal de logodnă la Aromâni 149

Substrat (pre)istoric. — Căsătorie - incest între frate și soră 85

Ispășirea cu moartea a acestui incest 85

Bărbatul își vinde femeia 83

Substrat empiric. — Lupta duor voinici pentru „mândruță” 42Mândruța nepăsătoare față de luptă celui ce-și
pune capul pentru dânsa 43

Ispășirea cu moartea a acestei necredințe 43

Omul sărac dar bun 16

Fala goală și traista ușoară a boieriei 58

Aurul rodului agonisit din greu 58

Lăcomia jidanului — lăcomia porcului 58

Pierderea averii în joc de cărți (element de sigur
nou) 14, 52Onomastică: *Fata Radului* 85, *Fiul Radului* 85*Ghiță Cătănuță* 41, *Gruian Pazavan**Codrean (u)* 42, *Ileana, Leana* 83,*Puiul Codrilor* 41, *Răduleana* 85,Toponimie: *Cârșma Bratului* 84, *Țara Banatului* 84**Fond imaginativ.** —

Personificări: Dumnezeu 15; Întunerecul 9; Moartea 8, 49

Sân-Petru 15, 53; (Spinul 8); (Valea 9);

Alegorii: Cântecul poate să cutremure munte și codru și vale
și apă 42

Lacrimile mamei se prefac în nestimate 9

„ „ fac de înfloreste și spinul 8

Laptele de femeie curată...e de leac 88

Până și la diavol îi vine de hac baba 89

Orbirea celui ce i se pare că vede și vederea

celui ce vede cu adevărat 92

Iluzia aparențelor: Fântâna cea tulbure (nu cea
limpide!) e cea cu apă sănătoasă 92

Eshatologie: Bifurcarea drumului de pe „cea lume” 51

Poarta iadului 51

Muncile de pe cea lume (scoaterea dinților unul
câte unul) 9

Poarta raiului 9, 53

Miraculosul: Dumnezeu descins între oameni 16

Omul voind să păcălească divinitatea 17

Dumnezeu îl răsplătește totuși pe om cu haruri
supraomenești 18

Muritorul om ajuns până'n raiu 9

De ce nu mai coboară Dumnezeu pe pământ 54

Mere cari pot reda viața 166

Carcandzal'i (la Aromâni): stafii cari iau glasul
copiilor plângători 44 (Vezi la P. Papahagi
Basme aromâne 1905: „un carcanđal di darac'
91 și: „41 di carcanđal'“ 269).

Samovila (la Aromâni): zmeoaică (cf. la L.
Șăineanu, *Basmele române* 1895: *Samodiva*
pag. 1084 și *Sila Samodiva* pag. 1088)

Supraomul (năzdrăvanul):

Jimitati-di-uom (la Megleno-Români) = năz-
drăvan binevoitor oamenilor 164. (Variante
la L. Șăineanu, *B. r.* pag. 1050)

Năzdrăvanul smulge arborele de care e legat 165

„ scoate din pământ peșterea de care
e legat 165

Năzdrăvanul mănâncă supraomenește de mult 166

Moartea păcălită de omul năzdrăvan 50

Năzdrăvanul își lungește viața 50

Diavolul înfricat de năzdrăvan 52

Năzdrăvanul primejdios chiar iadului 53

Năzdrăvanul mântuie sufletele căzute la iad 53

Năzdrăvanul își cucerește raiul 54

Tehnica melopeei populare. — Cacofonie intenționată
în cântecul popular 20

Sugestiva tehnică a cântecului pop. de a ne smulge
și a ne aținti toată atenția asupra unei note
dominante cu superba manevră a întrebării:
Nu știu boii l-o băut,

Ori noroc eu n'am avut?... 182 (Vezi-
p. chestiunea aceasta și „Junimea literară“
1926, 92)

Bibliografie. — Autenticitatea folclorului lui I. Creangă 63
Botanica populară de M. Lupescu și A. Gorovei 30

Filologie:

Fonetică. — *coată* (= *cată*) 21; *priimești* 83; *râjnia* (= *râșnia*) 23; *răsmându-și* 15; *influență săsească* 35

Morfologie. — Genetivul *Bratului* 84, *Radului* 85; genetivul *niștor porți* 51; dativul *neveste-sei* 89; *hai-dam* 91; *pociu* 42

Lexicologie. — Creație spontană de cuvinte: *râgă* 14 (vezi p. chestiunea aceasta G. Pascu, *Despre Cîmilituri* I 1909, 53).

Polisinteza: *fur-găsit* 73; *fur-luase*; *fugi-de-aici* 55; *vino'ncoace* 55; *genunche-goale* 184; *netot* 53
Înțeles figurat: *cântăresc* 91; *cozonac* 73; *mă sboșesc* 90

Barbarisme: *cremanari* 55; *șandari* 55

Chestiunea neologismului:

Prezumpția frazei „pe înțelesul tuturor” 131

Obârșia ereziei antineologiste 131

I. Voinescu (la 1843) apărător al neologismului 132

T. Maiorescu (la 1881) urgisitor al unor neologisme azi definitiv împământenite 133

Graiul însuși (nu noi, cari sântem doar simple organe executive) adoptă neologismele 133

Când poate fi înlocuit neologismul 172

Erezia antislavonistă 172

Sănătoasa concepție a lui Al. Rusu în aprecierea elementului nostru neromanic 173

Iluzia sinonimității 174

Cuvântul viază nu numai izolat, ci mai ales în frază 174

De ce nu poate fi înlocuit neologismul?

— p. că e mai precis (*tăhi-percepția*) 175

— „ „ aduce aportul unei noi nuanțe 178

— „ „ crează chiar cuvinte noi 179

Neologismul, un produs firesc, iar hibridii antineologiști (*înriurire*, *propășire* etc.) creații artificiale 179

Efemere manii antineologiste 179

Anumite considerații de fond pot reclama evitarea neologismului 179

Neologismul își cucerește locul cuvenit 176, 180

Ieftinătatea aberației antineologiste 180

Antineologistii teoretic se dezavuează ei înșiși în practică 180

Neologismul, o necesitate 181

Sintaxă.—topica arhaică a lui *foarte*: „*era cinstită foarte*”

11 (vezi L. Morariu, *Războiul Troadei* 1923,84)

topica arhaică „*o au temut*” 93 (vezi L. Morariu, *Răzb. Tr.* 84). Aceeași topică în istroromână:

„*o am osnajit*” G. Weigand, *Jahresbericht* I 1894, 144

Semantică. — *care* = *qualem* 83

„*întunecime* (= mulțime) de vaci” 52

Precizia nuanța și virtualitatea neologismului 175, 178, 179

Dialectologie.—Fragmente de limbă istro-română 80-82, 102-105

Cuvântul istrorom. *Domnu* are el și accepțiunea lui „monsieur”? 102

Ținutul istroromân cu cele 8 sătulețe istrorom. 80

Și totuși numele autentic al satului care reprezintă idiomul istroromân de nord e poate *Jeiuu* nu *Jeianu*, cf. I. Maiorescu, *Itinerar în Istria* 1874, 65: „...Jeiune. Locuitorii mi-au spus că acesta e numele cel adevărat, iar nu Șeiane, nici Jeiane. Ei îl cheamă Jeiun și Jeiune sau Jeliun și Jeliune...” (Rectificare p. pag. 102).

Bergudul nu *Bergul* e numele satului vecin cu Jeiuu, vezi și I. Maiorescu, *Itinerar în Istria* 1874, 64 și 65 [p. pag. 103].

Asperități. gramaticale; — 68, 101

Reminiscențe istorice:

Făina de *coajă de cer* pe vremea bejenilor 83

Însulițarea în cap 83

Săgetarea cu arcu 83

Bibliografie

Cărți

- R. Căndea, I. I. Nistor și M. Hacman, *Universitatea din Cernăuți și loviturile politicianiste ale d-lui P. P. Negulescu*, Cernăuți 1926
- Dr. Aurel Morariu, *Campania împotriva cooperației*, Cernăuți 1926
- Claudiu Isopescu, *O predică românească ținută în Roma la 1608*, Extras din „Codrul Cosminului” vol. II 1925, Cernăuți 1926
- T. Cristureanu, *Confederația panlatină. Apusul latinității?*, Suceava 1926
- Leca Morariu, *Erezia antineologistă*, Suceava 1926
- P. N. Crihan, L. T. Boga și I. Theodorescu, *Geografia Județului Lăpușna* (p. cl. II-a primară), Chișinău 1926
- André Anselme, *La colonie suisse de Chabag (Bessarabie)*, Cetatea-Albă 1926
- V. Tempeanu și Maria Gh. Vârnăv, *Album istoric al Județului Fălțiceni* (cu 21 planșe după desemele artistei M. Vârnăv). Album de reală valoare artistică.
- Dan I. Simionescu, *Viața literară și culturală a Mănăstirii Câmpulung*. Câmpulung—Muscel 1926.
- D. Faur, *Galaful nostru, Insemnări istorice și culturale* (ilustrat), Galați 1924
- Călăuza orașului Iași (cu 40 ilustrații și 3 hărți), Iași 1923
- A. C. Cuza, *Învățătura lui Isus, iudaismul și teologia creștină*. Iași 1925
- Ieromonahul Damian Stănoiu, *Mănăstirea Țigănești*, București 1926
- (Ovid Densușianu), *Iul congress al filologilor români*, București 1926
- P. Dulfu, *Gruia lui Novac*, ed. a 7a, București (1926)
- A. Panu, *Povestea vorbei I*, București (1925)
- Din „Biblioteca Minerva”: Goethe, *Herman și Dorotea* trad. de Oreste (Nr. 112); André Theuriot, *Prăvălia la trei crape* trad. de Solia Nădejde (Nr. 65 A)
- Em. Bucuța, *Românii din Bulgaria*, București
- Axente Banciu, *Virgil Onițiu (Discurs comemorativ)*, Brașov 1926.

Tipografia „Moderna”, Suceava.